

Alte Drucke

**P. VIRGILII || MARONIS OPERA IN-||DVBITATA, || BVCOLICON,
|| GEORGICON, || ÆNEIS. || QVIBVS ACCESSERVNT ET || ALIA
QVAEDAM LECTIONI || & studio ...**

Vergilius Maro, Publius

Lipsiae, 1590

VD16 ZV 30860

P. VIRGILII MARONIS GEORGICON

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-149950

P. VIRGILII MA-
RONIS GEORGICON

Liber primus.

AD MECOENATEM.

Vid faciat letas segetes, quo ^{quod tunc non potest}
 fidere terram ^{de arax}
 Vertere, Mecenas, vlnuq; ^{patronus}
 adiungere vites, ^{Virgili}
 Conueniat: quæ cura bouum ^{qualis higen-}
 quæ cultus habendo ^{ta si adiget}
 Sit pecori: atq; apib. quanta ^{da aliquis boues}
 experientia parcis:

Hinc canere incipiam. Vos ô clarissima mundi

Lumina, ^{currentium} labentem cælo quæ ^{præ} ducitis annum: ^{scilicet in orbem}

Liber, & alma Ceres, vestro si munere tellus ^{bahe}

Chaoniam pingui glandem mutauit ^{pro frumento} arista,

Poculaq; ^{est salum} inuentus Acheloiâ miscuit vuis: ^{accepti mundus pro aqua}

Et vos agrestium ^{propetia} præsentia numina Fauni, ^{vinum per vos liberat cere}

Ferre simul Faunig; pedem, Dryadesq; puellæ: nymphæ antorum

Munera vestra cano ^{stipulant} tuq; ô, cui prima frementem ^{perocem} a quo.

Fudit equum magno tellus percussa tridenti, ^{scilicet Pan}

Neptunæ: & cultor nemorum, cui pingua ^{insula in cuiusq;} cæca ^{honore}

Tercentum niuei condunt ^{decem sunt} diueta iuenci. ^{ad hoc} 15 ^{tum}

Ipse nemus inuens patrium, saltusq; Lycæi, montis

Pan ouium custos, tua si tibi Manâ cura,

Assu ô Tegeæ fauens: oleag; Minerva ^{quidâ ubi pan vinebat}

^{in curia} ^{ille primus locuit aram se. phan.}
Inuentrix: vnciq³ puer monstrator aratri:

Et teneram ab radice ferens ^{quis sylvæ} Sylvanæ cupressum.

Dijq³, deaq³ omnes, studium quibus arua tueri:

Quiq³, nouas alitis non vlllo semine fruges,

Quiq³, satis largum cælo demittitis imbrem.

Tuq³, adeo, quem mox quæ ^{quæ sit, culturus inter scot.} sint habitura deorum.

Concilia, incertum est: vrbsne inuisere, Cæsar, ^{obiciant} vgitare

Terrarumq³, velis curam: & te maximus orbis

Auctorem frugum, tempestatumq³, potentem

Accipiat, cingens materna ^{caput huius} tempora myrto:

An deus immensi venias maris: ac tua nautæ

Numina sola colant, tibi seruiat vltima Thula: ^{ne vltima illa in insula sit, et non in insula}

Teg³, sibi generum Thetys eniat omnibus vndis: ^{centum patet}

An ne nouum tardus fidus te mensibus addis: ^{affinitas, tam quæ fidus}

Quæ locus ^{Erigenon} Erigenon inter, ^{scorpionis} Chelæq³, sequentes ^{agge sunt}

Panditur: ipse tibi iam brachia contrahit ardens ^{agge sunt}

Scorpius, & cæli iusta plus parte relinquit: ^{caput huius}

Quicquid eris (nam te nec sperent tartara regem)

Nec tibi regnandi veniat tam dira ^{cupido} cupido: ^{crudeles}

Quamuis Elysios miretur Græcia campos, ^{locus, deator}

Nec repetita sequi curet Proserpina matrem) ^{quædam, recollata est}

Da facilem cursum, atq³, audacibus annue ceptis: ^{propter huius mihio cedat}

Ignarosq³, via mecum miseratus agrestes, ^{quædam, recollata est}

Ingrederere, & votis iam nunc assuesce vocari. ^{inuentari}

Vere nouo, gelidus ^{canis} cum montibus humor ^{re alba}

Liquitur, & Zephyro putris se gleba resoluit:

Depresso incipiat iam tum mihi taurus aratro

Ingemere, & sulco ^{attritus} splendescere pomer. ^{ferri in aratro}

Illâ seges demum votis respondet auari ^{in quod voluit ad ep.}

Agricola,

Vrit enim lini campum seges, ^{fruges, & lino} vrit auenae:

^{propter obliuio} Vrit Lethaeo persusa papauera somno.

^{sed nos & lino} Sed tamen alternis facilis labor: arida tantum

⁸⁵ Ne saturare ^{implere} sumo pingui pudeat sola, neue
Effretos cinerem immundum iactare per agros.

Sic quoq; mutatis requiescunt satibus arua.

^{modum ut non} Nec nulla interea est in arata gratia terra.

Sape etiam steriles incendere profuit agros,

⁹⁰ Atq; leuem ^{leuem} stipulam ^{quia & lino} crepitantibus virere flammis.

⁹⁰ Stige inde occultas vires, ^{est stipula} & pabula terra

Pingua concipiunt: siue illis omne per ignem

Excoquitur vicium, atq; ^{excoquit} exudat inutiles humores ^{agros}

Seu plures calor ille vias, ^{occulta} & caeca relaxat aperit

⁹⁵ Spiramenta, nouas veniat quâ succus in herbas:

Seu durat magis, ^{per armenta} & venas astringit hiantes: ^{def. hos.}

^{quia rapidior} Te tenues pluuia, ^{rapidior} potentia solis

Acrior, aut Borea penetrabile frigus ^{adtingunt} adurat

Multum adeo, rastro glebas qui frangit inertes,

¹⁰⁰ Vminea q; trahit crates, iuuat arua: neq; illum

^{quadrupes} Flaud Ceres alto nequitquam spectat Olympo:

^{ha sunt glaua} Et qui, profcisso quae suscit at equore terga, ^{super furem.}

Rursus in obliquum verso prorumpit aratro,

Exerceatq; frequens tellurem, atq; imperat arua.

¹⁰⁵ Humida solstitia, atq; hyemes orate serenas

Agricole, hyberno letissima puluere farra,

^{non propter} Latus ager, nullo tantum se ^{Moësa} Moësa cultu neq; ^{elestendi.}

lactat, & ipsa suas mirantur Gargara messes.

Quid dicam, iacto qui semine comminus arua

^{propter} insequitur, cumuloq; ruit male pinguis arena?

Deinde

Deinde satis fluvium inducit, riuosq; sequentes?

Et, cum ^{etiam nuncios} exultus ager morientibus aestuat herbis ^{etiam nuncios}

Ecce, supercilio clivosi ^{exultus} tramisit vndam

Elicit: illa cadens ^{etiam nuncios} faucum per lenia murmur

Saxa ciet, scatebrisq; arentia temperat arua. 115

Quid? qui, ne gravidis procumbat ^{etiam nuncios} cūlmus aristis,

Luxuriem ^{etiam nuncios} segetum tenera depascit in herba,

Cum primum sulcos ^{etiam nuncios} equant sata: quiq; paludis

Collectum humorem ^{etiam nuncios} vibula deducit arena?

Praesertim incertis si mensibus annis abundans 120

Exit, & obducto, late tenet omnia limo, ^{etiam nuncios}

Vnde caue tepido sudant humore ^{etiam nuncios} lacuna, ^{etiam nuncios} na, locus humidus.

Nec tamen (hac cū sint hominumq; bouumq; labores

Verfando terram experti) nihil improbus anser,

Strymoniaq; grues, & amaris ^{etiam nuncios} myrba ^{etiam nuncios} fibra, 125 ^{etiam nuncios} fibra, vires.

Officiunt, aut umbra nocet. Pater ipse colendi ^{etiam nuncios}

Haud facilem esse viam voluit: primusq; per artem

Mouit agros, ^{etiam nuncios} curis acuens mortalia corda.

Nec torpere graui passus sua regna ^{etiam nuncios} veterum ^{etiam nuncios} Somno, ^{etiam nuncios} sequebatur.

Ante Iovem nulli subigebant arua coloni: 130 ^{etiam nuncios} rustici.

Nec signare quidem, aut partiri limite campum

^{etiam nuncios} Fas erat in medium querebant: ipsaq; tellus, ^{etiam nuncios} erat aurum ^{etiam nuncios} secut.

Omnia liberius, nullo poscente, ferebat. ^{etiam nuncios} nemini ^{etiam nuncios} laborante.

Ille malum virus serpentibus addidit atris.

Prædare, lupos iussit, pontumq; moueri: 135 ^{etiam nuncios} lupos, ^{etiam nuncios} pontum, ^{etiam nuncios} moueri.

Mellag, decussit folijs, ignemq; remouit: ^{etiam nuncios} mellag, ^{etiam nuncios} decussit folijs, ^{etiam nuncios} ignemq; ^{etiam nuncios} remouit.

Et passim riuus currentia vna repressit: ^{etiam nuncios} prohibuit.

Vt varias vñs meditando ^{etiam nuncios} extunderet artes ^{etiam nuncios} per experientia ^{etiam nuncios} discere.

Paupatum, & sulcis frumenti quæreretur herbam: ^{etiam nuncios}

140 Et silicis venis abstrusum excuderet ignem.

Tunc alnos primum fluuij sensere calidas:

Nauita tum stellis numeros & nomina fecit:

Pleiadas, Hyadas, claramq; Lycæonis Arcton:

Tum laqueis captare feras, & fallere visco:

145 Inuentum: & magnos canibus circumdare saltus.

Atq; alius latum funda iam verberat annem,

Alta petens, pelagôq; alius trahit humida lina.

Tum ferri rigor, atq; arguta lamina ferræ:

(Nam primi cuneis scindebant fissile lignum)

150 Tum varia venere artes. Labor omnia vincit

Improbis, & duris vrgens in rebus egestas.

Prima Ceres ferro mortales vertere terram

Instituit, cum iam glandes, atq; arbuta sacra

Deficerent sylua, & victum Dodona negaret.

Mox & frumentis labor additus, ut mala culmos

Esset rubigo, signisq; horreret in aruis

Carduus intereunt segetes, subit aspera sylua,

Lappæq; tribuliz: interq; nitentia culta

Infelix lolium & steriles dominantur auena.

Quod nisi & aspidæ terram insectabere rastris,

Et sonitu terrebis aues, & rursus opaci

Falce premeas umbras, votisq; vocaueris imbrem:

Heu magnam alterius frustra spectabis aceruum,

Concussaq; famem in filuis solabere quercu.

Dicendum & quæ sint duris agrestibus arma,

Quis sine, nec potuere feri, nec surgere messes.

Vomis, & inflexi primum graue robur aratri,

Tardaq; Eleusine matris voluentia plaustra,

Tribu-

Tribulag³, trabeag³, & iniquo pondere rastri: ^{trahes, trabea}
 Virgea prateria Ceteri, vilug³ supellex,
 Arbutea Crates, & mystica ^{quae} vannis Iacchi, ^{quae} iustis ^{reor.}
 Omnia quae multo ante memor prouisa repones,
 Si te digna manet diuini gloria ruris. ^{manet me haec res}
 Continuo in siluis magna vi flexa, domatur
 In burin³, & curui formam accipit vltimus aratri.
 Huic a stirpe pedes temo protentus in octo: ^{octo pedes}
 Bina aures, duplici aptantur dentalia dorso ^{ocula modagunt popos}
 Ceditur & tilia ante iugo leuis, altaq³ fagus
 Struag³, quae currus a tergo torqueat imos: ^{manicula}
 Et suspensa ^{lucet} focus exploret robora fumus. ^{fulva vale repositon tot}
 Possam multa tibi veterum praecepta referre
 Ni refugis, tenuesq³ piget cognoscere curas.
 Area cum primis ingenti equanda cylindro,
 Et vertenda manu, & creta solitanda tenaci: ^{finna faneat}
 Ne subeant herba, neu puluere victa fatiscant: ^{neque chari}
 Tum varie illudunt pestes, saepe exiguis mus
 Sub terris posuitq³ domos, atq³ horrea fecit:
 Aut oculis capri fodere cubilia talpa. ^{scilicet}
 Inuentusq³ cauis bufo, & quae plurima terra
 Monstra ferunt: populatq³ ingentem farris aceru³
 Gurgulio: atq³ inopi metuens formica senecta.
 Contemplator item, cum se nux plurima syluis ^{imperatarius}
 Induet in florem, & ramos curuabit olentes:
 Si superant factus, pariter frumenta sequentur,
 Magnaq³ cum magno veniet tritura calore: ^{erit optima messis}
 At si luxuria foliorum exuberat ymbra,
 Nequicquam pinguis palea terat ^{area} culmos. ^{non erit bona}
^{Deconjugio.} Semina

Semina vidi equidem multos ^{medicamenta} medicare ^{proles} serentes
 Et ^{pro} nitro prius, & ^{sale} nigra persunder e amurca; ^{daug} tex olei.
 Grandior ut ^{frugis} sacris siliquis fallacibus esset, ^{gadh}
 Et quamuis igni exiguo properata ^{scilicet} maderent.
 Vidi lecta diu, & multo spectata labore,
 Deteriorare ^{sele} tamen: ni vis humana quot annis
 Maxima quæq; manu legeret. sic omnia satis ^{per mitione}
 In ^{sele} pennis ruere, ac retro sublapsa referri.
 Non ^{impellit} aliter, quam qui ^{coptis} aduerso vix flumine ^{sanctis} lumbum
 Remigys subigit, si brachia forte remisit, ^{deserit}
 Atq; illum in præceps ^{ad heum} prono rapit ^{periculo} alueus anni.
 Præterea tam sunt Arcturi sidera nobis, ^{hec omnia sunt}
 Hædorumq; dies seruandi, & lucidus anguis,
 Quam quibus in patriam ventosa per ^{intra} æquora vectis
 Pontus, & ostriferi ^{intra} fauces tentantur Abydi.
 Libra die, somniq; pares ubi fecerit horas,
 Et medium luci atq; umbris iam diuidet orbem:
 Exercere viri tauros, serite hordea campis,
 Vsq; sub extremum ^{progre} brumæ ^{pro} intractabilis ^{longa} imbrem ^{fructu}
 Nec non & lini segetem, & ^{tempus} cereale papauer ^{sele}
 Tempus hamo tegere: & iam audu ^{antiquam} incumbere ara-
 Dum sicca tellure licet, dum ^{secreta} nubila pendent, ^{tris}
 Vere fabis ^{secreta} satio: tunc te quoq; ^{herbæ} medica putres
 Accipiunt sulci, & milio venit annua cura:
 Candidus auratis aperit cum cornibus annum
 Taurus, & aduerso cedens ^{telus} Canis occidit astro.
 At si triticeam in messem, robustaq; sarra
 Exercebis humum, solisq; instabis aristis:
 Ante tibi Eoa Atlantes abscondantur,

Enosiag

ciuitas ubi iuliter est sepulchus.

Gnosiaq³ ardentis decedat stella Corona:

Debita quam sulcis committas semina, quam ^{filium Arias} ^{la neum}
antequam ferat mure properas anni spem credere terre. ^{committere}

Multi ante occasum Maia capere: sed illos ^{fidus}

Expectata seges, ^{nihil accipiant} vanus elusit auenis.

Si verò vicinia ^{sonia} seres, vilemq³ faselum,

Nec Pelusiaca curam aspernabere lentis: ^{paris} Egyptiace.

Haud obscura cadens mittet tibi signa Bootes: ^{libet}

Incipe, & ad media ^{hyam em} sementem extende ^{primas} pruinas.

Idcirco certis ^{chilichelov} dimensum partibus orbem

Per duodena regit mundi sol aureus astra.

Quinq³ tenent cælum zong: quarum vna corusco

Semper sole rubens, & ^{anta} torrida semper ab igni:

Quam circum ^{si zona} extrema dextra, laeuq³ trahuntur

Cerulea glacie concretæ, atq³ imbris atris. ^{ater, indus.}

Hæc inter mediamq³ dua mortalibus agris

Munere concessa diuum: & via secta per ambas,

Obliquus qua se signorum verteret ordo.

Mundus, vt ad Scythiam, ^{sublimitates} Riphæaq³ arduus arces ^{mons}

Coniungit, premitur Libya deuexus in Austros.

Hic ^{modis} vertex nobis semper sublimis: at illam ^{inferi}

Sub pedibus Styx atra videt, maneq³ profundi. ^{pallus inferi} ^{nalis.}

Maximus hic flexu ^{apannale} sinuoso elabitur anguis ^{redmōns.}

Circum, perq³ duas in morem fluminis Arctos:

Arctos, Oceani metuentes aquore tingi. ^{non possit tangi ab aqua} ^{ocean.}

Illic (vt ^{dicunt} perhibent) aut intempesta silet nox

Semper ^{si} obtenta densantur nocte tenebræ: semper est nox.

Aut redit à nobis aurora, diemq³ reducit:

Nosq³ vbi ^{sc. sol} primus equus Oriens affluit anhelis,

Illic

Illic sera rubens accendit lumina Vesper.

Hinc tempestates dubio prae discere caelo

Possumus: hinc ^{tempus} mensurq; diem, tempusq; serendi:

Et quando infidum remis impellere marmor ^{navem} quando ^{se na}
 quando ^{bonum sit navigare} Conueniat, quando armatas deducere classes ^{navem}

Aut tempestuam syluis euertere pinum. ^{excidere pinum}

Nec frustra signorum obitus speculamur ^{speculamur} & ortus;

Temporibusq; parem diuersis quatuor anyum.

Frigidus agricolam si quando continet imber,

Multa forent quae mox caelo properanda sereno,

Maturare datur durum procudit arator

Vomeris obtusi dentem, cauat arbore lintres;

Aut pecori signum, aut numeros impresit ^{se} acervus.

Exacuunt alij vallos, surcasq; bicornes,

quia ex ^{in italia omnia} Atq; Amerina parant ^{seorsim} lenta retinacula viti. ^{tus, a, um.}

Nunc facilis rubea textatur viscina virga:

Nunc torrete igni fruges: nunc frangite saxo.

Quippe etiam festis quaedam exercere diebus, ut etiam ^{in iugum}

Fas & iura sinunt. riuos deducere, nulla

seges, seges ^{veto, mendo} Religio vetuit: segeti praetendere sepem:

Insidias auibus moliri: incendere vepres: ^{cauere}

balane ^{ostium} Balantumq; gregem flumio mersare salubri.

seorsim ^{seorsim} Saepe oleo rardi costas agitator aselli qui ducit asinos.

Vilibus aut onerat pomis: lapidemq; reuertens

Incusum, aut atra massam pictis vrbe reportat.

Ipsa dies alios alio ^{adit} ordine Luna

Felices operum, quintam fuge: pallidus Orcus,

dis infer- ^{creata} Eumenidesq; satietum partu terra nefando

nales ^{adit} Coeumq; Iapetumq; creat, saeuumq; Typhaea,

Et con-

Et coniuratos cælum rescindere fratres.
Ter sunt conati imponere Pelio Ossam, ^{mons Thesalide}
Scilicet atq; Osse frondosum inuoluere Olympum;
Ter pater extractos disiecit fulmine montes.
Septima post decimam felix & ^{plantane}ponere vites,
Et pressos domitare boues, & ^{ligna}telas ^{pro prehensos}
Addere: nona fuge melior, ^{per muros vixit}contraria sinitu. ^{discedit in quosdam}
Multa adeo gelida melius se nocte dedere:
Aut cum sole nouo terras irrorat Eous.
Nocte leues stipula melius, nocte arida prata
Tondentur: noctes lentus non desicit humor.
Et quidam seros hyberni ad luminis ignes
Peruigilat, ferroq; ^{facies}inspicat acuto.
Interea longum cantu solata laborem,
Arguto coniunx percurrat pectine telas:
Aut dulcis musti Vulcano decoquit humorem,
Et solis vndam tepidi desumat aheni. ^{zaphiri aurum}
At rubicunda ^{fructus}Ceres medio succiditur aestu,
Et medio tostas aestu terit area fruges.
Nudus ara, seve nudus: hyems ignaua colono, ^{habitare pecunia}
Frigoribus parto agricola plerumq; fruuntur ^{in qua dicitur explicat}
Mutuaq; inter se lati conuiuia curant. ^{locus dicitur de quibus}
Inuitat genialis hyems, curasq; resoluit: ^{genio indulgere}
Ceu pressa cum iam portum tetigere carina, ^{in voluptatibus vine}
^{macula}Pupibus & lati nauta imposuere coronas.
Sed tamē & quernis glandes tunc stringere tepus,
Et lauri baccas, oleamq; cruentaq; myrta:
Tunc gruibus pedicas, & retia ponere ceruis:
Auritosq; sequi lepores: tum figere damas, ^{myrta}

Stuppea

^{ex munda uero latente} Stuppea torquentem balearis verbera funde:

Cum nix alta iacer, glaciem cum flumina tridunt.

Quid tempestates autumnī, & sidera dicam?

Atq; ubi iam breuiorq; dies, & ^{neque frigida neque calida} mollior aestas,

^{in vigilare} Qua vigilanda viris? vel cum ruit imbriferum ver.

^{Audies.}

Spicea iam campis cum messis inhorruit, & cum

Frumenta in viridi stipula lactentia turgent?

Sæpe ego, cum ^{maturis} flauis messorum induceret ^{aruis}

Agricola, & fragili iam stringeretordea culmo,

Omnia ventorum concurrere prelia vidi,

Quæ gravidam latè segetem ab radicibus ⁱⁿ infimis

Sublime expulsam eruerent: ita ^{procella} turbine nigro

Ferret hyems culmumq; leuem, stipulasq; volantes.

Sæpe etiam immensum cælo venit ^{coepit} agmen aquarū,

Et scdam glomerant tempestatem inbribus atris

Collectæ ex alto nubes: ruit ^{ex alto} æthere ^{pluvialis} æther

Et pluuia ingenti sata letæ, boumque labores

Diluit: implentur fossæ, & caua flumina crescunt

Cum sonitu: seruetq; fretis spirantibus aquor.

Ipse ^{inter} pater, media nimborum in nocte, corusca

Fulmina molitur dextra: quo maxima motu

Terra tremit: fugere fera, & ^{ultra} mortalia corda

Per gentes humilis strauit ^{india, iustis} pavor: ille flagranti

Aut Atho, aut Rhodopen, aut altâ Ceraunia cælo tulme

Degit: ingeminant Austri, & densissimus imber:

Nunc nemora ingenti vento, nunc littora plangunt.

Hoc metuens, cæli menses & sidera serua:

^{quia efficit} Fregida Saturni sese quod stella ^{quæ recepit} recepit,

^{quia ibi fuit} Quos ignis cæli Cyllenius erret in orbes. ^{in quas plagas}

^{trahat.}

Inpri-

Imprimis venerare deos, atq; ^{invalens} annua magna
 Sacra refer Cereri, letis ^{et quam accipit fruges} operatus in herbis,
 Extrema sub casu hyemis, iam vere sereno.
 Tunc agni pingues, & tunc ^{dulcissima} mollissima vina:
 Tunc somni dulces, densaq; in montibus umbra.
 Cuncta tibi Cererem ^{adventus} pubes agrestis adoret:
 Cui tu lacte ^{mellem} fauos & miti diluē Baccho:
 Terg, novas circum felix eat hostia fruges:
 Omnis quam chorus, & socij comitentur ouantes:
 Et Cererem clamore vocent in tecta: neq; ante
 Falcem maturis quisquam supponat aristas,
 Quam Cereri ^{divina vocem datus} tota ^{pars capitis} redimitus tempora quercu.
 Det motus ^{salutem} incompósitos, & carmina dicat.
 Atq; hac vt certis possimus discere signis,
 Aestusq; pluuiasq; & agentes frigora ventos:
 Ipse pater statuit, quid menstrua Luna moneret:
 Quo signo caderent Austri: quid saepe videntes
 Agricola, propius stabulis armenta tenerent.
 Continuo ventis surgentibus, aut freta ponti
 Incipiunt agitata tumescere, & aridus altis
 Montibus audiri ^{sonus} fragor: aut resonantia longē
 Littora misceri, & nemorū increbescere murmur.
 Iam sibi tum curvis male ^{atque} temperat vnda carinis,
 Cum medio celeres reuolant ex aquore mergi, ^{ut aqua}
 Clamoremq; ferunt ad littora: cumq; marina conferes agrestes
 In sicco ludunt fulica: notasq; ^{paludes}
 Deserit, atq; altam supra volat ^{arctus} ardea nubem.
 Saepe etiam stellas vento impendente videbis
 Precipites caelo labi: noctisq; per umbras

Flam-

Flammarum longos à tergo albescere tractus:
 Sæpe leuē paleam, & frondes volitare caducas:
 Aut summa nantes in aqua colludere plumas.
 At Borea de parte truces cum fulminat, & cum
 Eurig, Zephyrig, tonat domus: omnia plenis
 Rura natant fossis, atq; omnis nauita ponto
 Humida vela legit. nunquam imprudentibus imber
 Obsuit. aut illum surgentem vallibus imis
 Aëria fugere grues: aut bucula cælum
 Suspiciens, patulis captauit naribus auras:
 Aut arguta lacus circumuolitauit hirundo:
 Et veterem in limo rana cecinere querelam.
 Sapius & tectis penetralibus extulit oua
 Angustum formica terens iter: & bibit ingens
 Arcus: & è pastu decedens agmine magno
 Cornuorum increpuit densis exercitus alis.
 Iam varias pelagi volucres, & quæ Asia circum
 Dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri:
 Certatim largos humeris insundere rores:
 Nunc caput obiectare fretis, nunc currere in vada,
 Et studio incassum videas gestire lauandi.
 Tum cornix plena pluuiam vocat improba voce,
 Et sola in sicca secum spaciatur arena.
 Nec nocturna quidem carpentes pensa puella
 Nesciuerē hyemem: testa cum ardente viderens
 Scintillare oleum, & putres concreescere fungos.
 Nec minus ex imbri soles, & aperta serena
 Prospicere, & certis poteris cognoscere signis.
 Nam neq; tum stellis acies obtusa videtur,

Nec

Nec fratris radijs obnoxia surgere Luna:
 Tenuia nec lana per cœlum veller a ferri.
 Non repidum ad solem pennas in littora pandunt
 Dilecta Thetidi Halcyones: non ore solutos
 Immundi meminere suos iactare maniplos.
 At nebulae magis ima petunt, camposq; recumbunt.
 Solis & occasum seruans, de culmine summo
 Nequicquàm seros exercet noctua cantus.
 Apparet liquido sublimis in aëre Nisus,
 Et pro purpureo pœnas dat Scylla capillo.
 Quacumq; illa leuem fugiens secat æthera pennis,
 Ecce inimicus atrox magno stridore per auras
 Insequitur Nisus: quâ se fert Nisus ad auras,
 Illa leuem fugiens raptim secat æthera pennis.
 Tum liquidas corui presso ter gutture voces
 Aut quater ingeminant: & saepe cubilibus altis,
 Nescio qua præter solitum dulcedine Leti,
 Inter se folijs strepitant: iuuat imbribus actis
 Progeniem parua dulcesq; reuifere nidos.
 Haud equidem credo, quia sit diuinitus illis
 Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.
 Verum ubi tempestas, & cœli mobila humor,
 Mutauere vias: & Iuppiter humidus Austris
 Denset, erant quæ rara modo, & quæ deserta, relaxat:
 Vertuntur species animorum & pectora motus
 Nunc alios, alios, dum nubila ventus agebat,
 Concipiunt hinc ille aurum concentus in agris,
 Et læta pecudes, & ouantes gutture corui.
 Si però Solem ad rapidum, Lunasq; sequentes

E

Ordine

Ordine respicies: nunquam te crastina sallet
 Hora, neq; insidijs noctis capiêre serena.
 Lœna reuertentes cum primum colligit ignes,
 Si nigrum obscuro comprehenderit aëra tornu,
 Maximus agricolis pelagoq; parabitur imber.
 At si virgineum suffuderit oçe ruborem,
 Ventus erit: vento semper rubet aurea Phœbe.
 Sin ortu in quarto (namq; u certissimus auctor)
 Pura, nec obtusis per cœlum cornibus ibit:
 Totus & ille dies, & qui nascuntur ab illo,
 Exactam ad mensem, pluuia ventisq; carebunt:
 Votaq; seruati soluent in litore nauta
 Glauco, & Panopeæ, & Inoo Meliberta.
 Sol quoq; & exoriens, & cùm se condet in vnda,
 Signa dabit: Solem certissima signa sequuntur,
 Et quæ manè refert, & quæ surgentibus astris.
 Ille vbi nascentem maculis variauerit ortum
 Conditus in nubem, medioq; refugerit orbe:
 Suspecti tibi sint imbres. namq; vrget ab alto
 Arboribusq; satisq; Notus, pecorig; sinister.
 Aut vbi sub lucem densa inter nubila sese
 Diuersi erumpent radij: aut vbi pallida surget
 Tithoni croceum linquens aurora cubile:
 Heu malè tum mites defendet pampinus vuas,
 Tam multa in tectis crepitans salit horrida grâdo.
 Hoc etiam, emenso cùm iam decedit Olympo,
 Profuerit meminisse magis. nam sæpe videmus
 Ipsius in vultu varios errare colores:
 Cœruleus pluuiam denunciat, igneus Euros:

Sin

Sin macule incipient rutilo immiscerier igni,
 Omnia tunc pariter vento nimbiſq; videbis
 Feruere: non illa quisquam me nocte per altum
 Ire, neq; à terra moneat conuellere funem.
 At ſi, cum reſeretq; diem, condetq; relatum,
 Lucidus orbis erit: ſuſtra terrebere nimbis,
 Et claro ſyluas cernes Aquilone moueri.
 Deniq; quid veſper ſernus vehat: vnde ſerenas
 Ventus agat nubes: quid cogitet humidus Auſter,
 Sol tibi ſigna dabit. Solem quis dicere falſum
 Audeat: ille etiam cecos inſtare tumultus
 Sæpe monet, fraudemq; & operta tumefcere bella.
 Ille etiam extincto miſeratus Caſare Romam,
 Cùm caput obſcura nitidum ferrugine texit,
 Impiaq; æternam timuerunt ſecula noctem.
 Tempore quanquã illo tellus quog; & æquora Põti,
 Obſcœniq; canes, importunaq; volucres
 Signa dabant. quoties Cyclopum efferuere in agros
 Vidimus vndantem ruptis fornacibus Aetnam,
 Flammaramq; globos, liquefactaq; voluere ſaxa!
 Armorum ſonitum toto Germania cœlo
 Audijt: inſolitis tremuerunt motibus Alpes.
 Vox quog; per lucos vulgò exaudita ſilentis
 Ingens: & ſimulacra modis pallentia miris
 Viſa ſub obſcurum noctis: pecudeſq; locuta.
 (Infandum) ſiſtunt amnes, terræq; debiſcunt:
 Et mœſtum illacrymat templis ebur, æraq; ſudant.
 Proluit inſano contorquens vortice ſylvas
 Flauiorum rex Eridanus, campofq; per omnes

Cum stabulis armenta tulit: nec tempore eodem
 Tristibus aut extis fibra apparere minaces,
 Aut puteis manare cruor cessauit, & alta
 Per noctem resonare lupis vlulantibus vrbes.
 Non alias cælo ceciderunt plura sereno
 Fulgura, nec diri toties arsere cometa.
 Ergo inter sese paribus concurrere telis
 Romanas acies iterum videre Philippi:
 Nec fuit indignum superis, bu sanguine nostro
 Emathiam, & latos Aemi pinguescere campos!
 Scilicet & tempus veniet, cum finibus illis
 Agricola incuruo terram molitus aratro,
 Exesa inueniet scabra rubigine pila:
 Aut grauib. rastris galeas pulsabit inanes,
 Grandiaq. effosus mirabitur ossa sepulcris.
 Dii patrij indigetes, & Romule, Vestaq. mater,
 Quæ Thuscum Tiberim, & Romana palatia seruas:
 Hunc saltem euerso iuuenem succurrere seclo
 Ne prohibere. satis iampridem sanguine nostro
 Laomedontea luimus periuria Troia.
 Iampridem nobis cæli te regia Cæsar
 Inuidet, atq. hominum queritur curare triumphos.
 Quippe vbi fas versum atq. nefas, tot bella per or-
 Tam multa scelerum facies: non vllus aratro (bem,
 Dignus honos: squallent abductis arua colonis,
 Et caruæ rigidum falces constantur in ense.
 Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum:
 Vicina ruptis inter se legibus vrbes

Arma

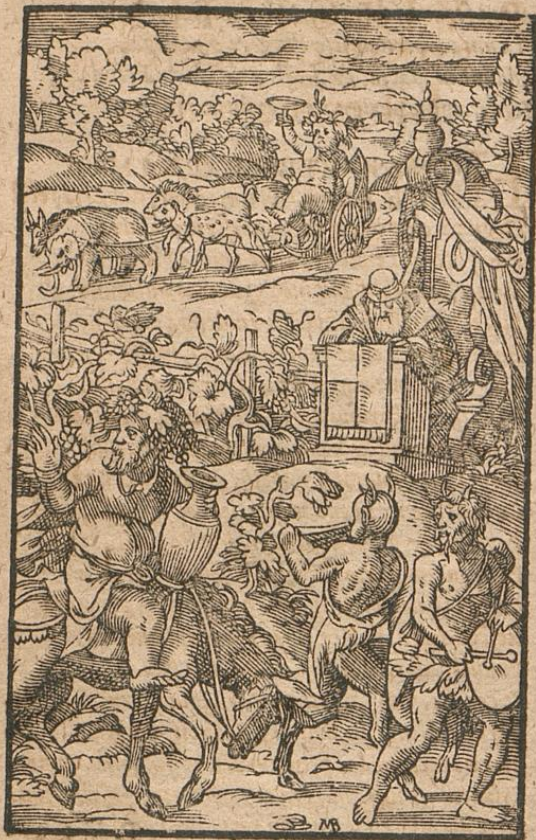
Arma ferunt: sonit toto Mars impius orbe.
Ut, cum carceribus sese effudere quadriga,
Addunt in spacia: Et frustra retinacula tendens,
Fertur equis auriga, neq, audit currus habenas.

FINIS LIBRI PRIMI
GEORGICON.

E 3

P. V I R -

P. VIRGILII MA-
RONIS GEORGICON

Liber secundus.

Hactenus aruorum cultus, & sidera cœli:
 Nunc te Bacche canā, nec non syluestria tecū
 Virgulta, & prolem tardē crescentis oliuæ.
 Huc pater ô Lenæ (tuis hic omnia plena
 Muneribus: tibi pampineo grauidus autumnus
 Floret ager: spumat plenis vindemia labris)
 Huc pater ô Lenæ veni, nudatq; musto.
 Tinge nouo mecum directus crura cothurnis.
 Principiō arboribus varia est natura creandis:
 Namq; alia nullis hominum cogentibus, ipsæ
 Sponte sua veniunt, camposq; & flumina latē
 Curua tenent: vt molle siler, lentæq; genistæ,
 Populus, & glaucæ canentia fronde salicti.
 Pars autem posito surgent de semine: vt altæ
 Castaneæ, nemorumq; Ioui quæ maxima fronde
 Aesculus, atq; habitæ Graijs oracula quercus.
 Pullulat ab radice alijs densissima sylua:
 Vt cerasis, vlmisq; etiam Parnassia laurus
 Parua sub ingenti matris se subijcit vmbra.
 Hos natura modos primū dedit: his genus omne
 Sylvarum, fruticumq; viret, nemorumq; sacrorum.
 Sunt alijs, quos ipse via sibi repperit vsus.
 Hic plantas tenero abscindens de corpore matrum
 Deposuit sulcis: hic stirpes obruit aruo,

Quadrifidasq; sudes, & acuto robore vallos.
 Sylvarumq; alia pressos propaginis arcus
 Expectant, & viua sua plantaria terra.
 Nil radices egent aliae: summumq; putator
 Haud dubitat terrae referens mandare cacumen.
 Quin & caudicibus scētis (mirabile dictu)
 Truditur è sicco radix oleagina ligno.
 Et saepe alterius ramos impune videmus
 Vertere in alterius: mutatamq; insita mala
 Ferre pyrum, & prunis lapidosa rubescere corna.
 Quare ague ò proprios generatim discite cultus
 Agricola, fructusq; seros mollite colendo.
 Neu segnes iaceant terrae, inuat Ismara Baccho
 Conferere, atq; olea magnum vestire Taburnum.
 Tuq; ades, inceptumq; vnà decurre laborem,
 O decus, ò fama merito pars maxima nostrae
 Mecænas, pelagoq; volans da vela patenti.
 Non ego cuncta meis amplecti versibus opto:
 Non, mihi si lingua centum sint, oraq; centum,
 Ferrea vox. ades, & primi lege littoris oram.
 In manibus terrae non hīc te carmine ficto,
 Atq; per ambages, & longa exorsa tenebo.
 Sponte sua quae se tollunt in luminis auras:
 Infœcunda quidem, sed lata & fortia surgunt.
 Quippe solo natura subest: tamen hæc quoq; si quis
 Injerat, aut scrobibus mandet mutata subactis:
 Exuerint syluestrem animum, cultuq; frequenti,
 In quasq; voces artes, haud tarda sequentur.
 Nec non & sterilis quæ stirpibus exit ab imis,

Hoc

Hoc faciet, vacuos si sit digesta per agros.
Nunc altæ frondes, & rami matris opacant:
Crescentiq; adimunt fortis, vruntq; ferentem.
Iam, quæ seminibus iactis se sustulit arbor,
Tarda venit, seris factura nepotibus umbram:
Pomaq; degenerant succos oblita priores,
Et turpes, auibus prædam, fert vua racemos.
Scilicet omnibus est labor impendendus. & omnes
Cogenda in sulcum, ac multa mercede domanda.
Sed truncis oleæ melius, propagine vites
Respondent, solido Paphie de robore myrtus.
Plantis edura coryli nascuntur, & ingens
Fraxinus, Herculeaq; arbor umbrosa corona,
Chaonijq; patris glandes: etiam ardua palma
Nascitur, & casus abies visura marinos.
Inferitur verò ex foetu nucis arbutus horrida:
Et steriles platani malos gessere valentes,
Castaneæ fagos: ornusq; incanuit albo
Flore pyri: glandemq; sues fregere sub ulmis.
Nec modus inferere, atq; oculos imponere, simplex.
Nam quæ se medio trudent de cortice gemma,
Et tennes rumpunt tunicas, angustus in ipso
Fit nodo sinus: huc aliena ex arbore germen
Includunt, vdoq; docent inolescere libro.
Aut rursus enodes trunci resecantur, & altè
Finditur in solidum cuneis via: deinde feraces
Plantæ immittuntur: nec longum tempus, & ingens
Exiit ad cælum ramis felicibus arbor,
Miraturq; nouas frondes, & non sua poma.

Præte rea genus haud vnum nec fortibus vlnis.
Nec salici, lotog₃, nec Ideis cyparissis.

Nec pingues vnam in faciem nascuntur oliua,
Orchades, & radij, & amara p^{er}ausa hacta^{tr}.

Pomaq₃, & Alcinoi sylua: nec surculus idem
opulidum Italici Crustumis, Syrijsq₃, pyris, grauib^{us}q₃ volemi^{us} *pyrae Gallia*

Non eadem arboribus pendet vindemia nostris.

Quam Methymnao carpit de palmitē Lesbos.

Thaliam Sunt Thasiæ vites, sunt & Maræotides alba:

Pinguibus hæc terris habiles, leuioribus illæ.

Et passo Psyrhia vtilior, tenuisq₃, Lageos,

Tentatura pedes olim, victurag₃, linguam:

Purpureæ, Preciæq₃: & quo te carmine dicam

Rhetica? nec cellis ideo contende Falernis.

Sunt & Amineæ vites, firmissima vina:

Tmolus & assurgit quibus, & rex ipse Phaneus:

Argitisq₃, minor: cui non certauerit vlla,

Aut tantum fluere, aut totidem durare per annos.

Non ego te mensis & dijs accepta secundis,

Transierim Rhodia, & tumidis Bumaste racemis.

Sed neq₃, quam multa species, nec nomina quæ sint,

Est numerus: neq₃, enim numero cōprehendere refert:

Quem qui scire velit, Libyci velit æquoris idem

Discere, quam multa Zephyro turbentur arenæ:

Aut, vbi nauigij violentior incidit Eurus,

Nosse, quot Ionij veniant ad littora fluctus.

Nec verò terræ ferre omnes omnia possunt.

Fluminibus salices, crassiq₃, paludibus alni

Nascuntur, steriles saxosis montibus orni:

Litteræ

Littora myrtetu latissima: deniq; apertos
 Bacchus amat colles, Aquilonem, & frigora taxi.
 Aspice & extremis domitum cultoribus orbem,
 Eoasq; domos Arabum, pictosq; Gelonos.
 Diuisa arboribus patrie: sola India nigrum
 Fere hebenum: solis est thurea virga Sabais.
 Quid tibi odorato referam sudantia ligno,
 Balsamag; & baccas semper frondentis acanthi?
 Quid nemora Aethiopum molli canentia lana?
 Vellerag; ut folys depectant tenuia Seres?
 Aut quos Oceano propior gerit India lucos,
 Extremi sinus orbis? ubi aera vincere summum
 Arboris haud vlla iactu potuere sagittae:
 Et gens illa quidem sumptis non tarda pharetris.
 Media fert tristes succos, tardumq; saporem
 Felicis mali: quo non praesentius vllum
 (Pocula si quando saeva infecere nouerca,
 Miscueruntq; herbas, & non innoxia verba)
 Auxilium venit, ac membris agit aera venena.
 Ipsa ingens arbor, faciemq; simillima lauro:
 Et si non alium late iactaret odorem,
 Laurus erat: folia haud vllis labentia ventis:
 Flos apprima tenax: animas, & olentia Medi
 Ora fouent illo, & senibus medicantur anhelis.
 Sed neq; Medorum syluae, ditissima terra,
 Nec pulcer Ganges, atq; auro turbidus Hermus,
 Laudibus Italia certent: non Baetra, nec Indi.
 Totag; thuriferis Panchaia pinguis arenis.
 Haec loca non tauri spirantes naribus ignem

Inuen-

Inuertere, satis immanis dentibus hydri:
 Nec galeis, densisq; virum seges horruit hastis:
 Sed grauidæ fruges, & Bacchi Masticus humor
 Impleuere: tenent oleaq; armentaq; leta.
 Hinc bellator equus campo sese arduus infert:
 Hinc albi Clitumne greges, & maxima taurus
 Victima, sepe tuo persusi flumine sacro,
 Romanos ad templa Deum duxere triumphos.
 Hic ver ægidium, atq; alienis mensibus ætas:
 Bis grauidæ pecudes, bis pomis vituli arbor,
 At rabida tigres absunt, & scæua leonum
 Semina: nec miseros fallunt aconita legentes:
 Nec rapit immensos orbes per humum, neq; tanto
 Squameus in spiram tractu se colligit anguis.
 Adde tot egregias vrbes, operumq; laborem:
 Tot congesta manu præruptis oppida saxis:
 Fluminaq; antiquos subterlabentia muros.
 An mare, quod supra, memorem, quodq; alluit infra?
 An ne lacus tantos? te Lari maxime, teq;
 Fluctibus & fremitu assurgens Benace marino?
 An memorem portus? Lucrinog; addita claustra?
 Atq; indignatum magnis stridoribus æquor?
 Iulia qua ponto longe sonat vnda refluxo,
 Thyrrhenusq; fretis immittitur æstus Auernis?
 Hæc eadem argenti riuos, arisq; metalla
 Ostendit venis, atq; auro plurima fluxit.
 Hæc genus acre virum, Marfos, pubemq; Sabellam,
 Assuetumq; malo Ligurem, Volcosq; verutos
 Extulit: hæc Decios, Marios, magnosq; Camillos:
 Scipiadas

Scipiadas duros bello, & te maxime Caesar,
 Qui nunc extremis Asia iam victor in oris
 Imbellem auertis Romanis arcibus Indum.
 Salue magna parens frugum, Saturnia tellus,
 Magna virum: tibi res antiquæ laudis & artis
 Ingredior, sanctos ausus recludere fontes:
 Ascreumq; cano Romana per oppida carmen.
 Nunc locus aruorum ingenijs: quæ robor a cuiq;
 Quis color, & quæ sit rebus natura ferendis.
 Difficiles primum terra, collesq; maligni,
 Tenuis vbi argilla, & dumosis calculus aruis,
 Palladia gaudent sylua viuacis oliuæ.
 Indicio est tractu surgens oleaster eodem
 Plurimus, & strati baccis sylvestribus agri.
 At, quæ pinguis humus, dulciq; vligine lata,
 Quicq; frequens herbis, & fertilis vbere campus:
 (Qualem sæpe caua montis conuallè solemus
 Despicere: hac summis liquuntur rupibus amnes,
 Felicemq; trahunt limum) quicq; editus Austro,
 Et silicem curuis inuisam pascit aratris:
 Hic tibi præualidas olim, multoq; fluentes
 Sufficiet Baccho vites: hic fertilis vua,
 Hic laticis: qualem pateris libamus & auro.
 Inflavit cum pinguis ebur Tyrrhenus ad aras,
 Lancibus & pandis fumantia reddimus exta.
 Sit armenta magis studium vitulosq; tueri,
 Aut foetus ouium, aut vrentis culta capellas:
 Saltus, & saturi petiro longinqua Tarenti:
 Et qualem infelix amisit Mantua campum,

Pascentem

Pascentem niveos herboſo flumine cyncos.
 Non liquidi gregibus fontes, non gramina deſunt:
 Et quantum longi carpent armenta diebus,
 Exigua tantum gelidus ros nocte reponet.
 Nigra ſerè, & preſſo pinguis ſub vomere terra,
 Et cui putre ſolum (namq; hoc imitamur arando)
 Optima frumenti, non villo ex aquore cernes
 Plura domum tardis decedere plauſtra iuuentis.
 Aut vnde iratus ſiliam deuexit arator,
 Et nemora euertit multos ignaua per annos,
 Antiquaſq; domus auium cum ſtirpibus imis
 Eruit: ille altum nidis petière relictis:
 At rudis enituit impulſo vomere campus.
 Nam ieiuna quidem cliuofi glarea ruris,
 Vix humiles apibus caſias, roremq; miniſtrat:
 Et tophus ſcaber, & nigris exeſi chelydri
 Creta, negant alios æquè ſerpentibus agros
 Dulcem ferre cibum, & curuas præbere latebras.
 Quæ tenuem exhalat nebulam, ſumoſq; volucres:
 Et bibit humorem, & cùm vult, ex ſe ipſa remittit:
 Quæq; ſuo viridi ſemper ſe gramine veſtit,
 Nec ſcabie & ſaſſa ledit rubigine ferrum:
 Illa tibi latus intexet vitibus vlnos:
 Illa ſerax oleæ eſt: illam experière colendo
 Et ſacilem pecori, & patientem vomeris vinci.
 Talem diues arat Capua, & vicina Veſueo
 Ora iugo, & vacuis Clanius non æquus Acerris.
 Nunc, quo quamq; modo poſſis cognoscere, dicam.
 Rara ſit, an ſupra morem ſit denſa, requiras:

(Altera

(Altera frumentis quoniam fauet, altera Baccho:
Densa magis Cereri, rarissima quaeq; Lyæo.)
Antè locum capies oculis: atq; inebbis
In solido puteum demitti, omnemq; repones
Rursus humum, & pedibus summas aquabis arenas.
Si deerunt, rarum, pecoriq; & vitibus almis
Aptius vber erit: sin in sua posse negabunt
Ire loca, & scrobibus superabit terra repletis:
Spissus ager: glebas cunctantes, crassaq; terga
Expecta, & validis terram proscinde iuuentis.
Salsa autem tellus, & quæ perhibetur amara,
Frugibus infelix: (ea nec mansuescit arando,
Nec Baccho genus, aut pomis sua nomina seruat)
Tale dabit specimen: tu spisso vimine quallos,
Cola, prælorum fumosis diripe tectis.
Huc ager ille malus, dulcesq; a fontibus vnda
Ad plenum calcentur: aqua eluctabitur omnis
Scilicet, & grandes ibunt per vimina gutta.
At sapor indicium faciet manifestus, & ora
Tristitia tentantum sensu torquebit amaro.
Pinguis item quæ sit tellus, hoc deniq; pacto
Discimus: haud vnquam manibus iactata fatiscit,
Sed picis in morem ad digitos lentescit habendo.
Humida maiores herbas alit, ipsaq; iusto
Latior, ab nimium ne sit mihi fertilis illa,
Neu se prævalidam primis ostendat aristis.
Quæ gravis est, ipso tacitam se pondere prodit:
Quæq; levis, promptum est oculis prædiscere nigra:
Et quis cui color: at sceleratum exquirere frigus

Diffi-

Difficile est: picea tantum, taxiq³, nocentes
 Interdum, aut hedera pandunt vestigia nigra.
 His animaduersis, terram multo antè memento
 Excoquere, & magnos scrobibus concidere mōtes.
 Antè supinatas Aquiloni ostendere glebas,
 Quàm latum infodias vitu genus. optima putri
 Arua solo: id venti curant, gelidæq³ pruina,
 Et labefacta mouens robustus iugera fossor.
 At si quos haud vlla viros vigilantia fugit:
 Antè locum similem exquirunt, vbi prima paretur
 Arboribus seges, & quò mox digesta feratur:
 Mutatam ignorent subito ne semina. matrem.
 Quin etiam cœli regionem in cortice signant:
 Vt quo quæq³ modo steterit, qua parte calores
 Austrinos tulerit, qua terga obuerterit axi,
 Restituant. adeò in teneris consuescere multum est.
 Collibus, an plano melius sit ponere vites,
 Quere prius. si pinguis agros metabere campi,
 Densa sere: in denso non segnior vberè Bacchus.
 Sin tumulis accliuè solum, collesq³, supinos,
 Indulge ordinibus: nec secius omnis in vnguem
 Arboribus positus secto via limite quadret.
 Vt sape ingenti bello cùm longa cohorteis
 Explicuit legio, & campo stetit agmen aperto,
 Directæq³ acies: ac latè fluctuat omnis
 Aere remidenti tellus: nec dum horrida miscent
 Prælia. sed dubius medijs Mars errat in armis:
 Omnia sint paribus numerus dimensa viarum:
 Non animum modò vti pascat prospectus manem,

Sed

Sed quia non aliter vires dabit omnibus aquas
Terra, neq; in vacuum poterunt se extendere rami.
Forſitan & ſcrobibus qua ſint faſtigia, quaeras.
Auſim vel tenui vitem committere ſulco:
Alius ac penitus terra deſigitur arboſ:
Aeſculus imprimis: qua quantum vertice ad auras
Aethereas, tantum radice in tartara tendit.
Ergo non hyemes illam, non flabra, neq; imbres
Conuellunt: immota manet, multoſq; per annos
Multa viram voluens durando ſecula vincit.
Tum ſortes late ramos, & brachia tendens
Huc illuc, media ipſa ingentem ſuſtinet vmbram.
Neue tibi ad ſolem vergant vineta cadentem:
Neue inter vites corylum ſere: neue flagella
Summa pete, aut ſummas deſringe ex arbore plātas:
(Tantus amor terra) neu ferro lade reuſo
Semina: neue olea ſylueſtreis inſere truncos.
Nam ſape incautus paſtoribus excidit ignis,
Qui ſurtim pingui primum ſub cortice ſectus,
Robora comprehendit: frondeſq; elapſus in alias,
Ingentem cælo ſonitum dedit: inde ſecutus
Per ramos victor, perq; alta cacumina regnat,
Et totum inuoluit flammis nemus, & ruit atram
Ad cælum picea craffus caligine nubem:
Præſertim ſi tempeſtas à vertice ſylui
Incubuit, glomeratq; ſerens incendia ventus.
Hoc vbi: non à ſtirpe valent, caſaq; reuerſi
Poſſunt, atq; ima ſimiles reuiſcere terra:
Infelix ſuperat folijs oleaſter amarus.

F

Nec

Nec tibi tam prudens quisquam persuadeat auctor,
 Tellurem Borea rigidam spirante mouere.
 Rura gelu tum claudit hyemis, nec semine iacto
 Concretam patitur radicem affigere terræ.
 Optima vinetis satio, cum vere rubenti
 Candida venit aus longis inuisa colubris :
 Prima vel autumn sub frigora, cum rapidus sol
 Nondum hyemē contingit equis, iam præterit æstus.
 Ver adeo frondi nemorum, ver vile sylus :
 Vere tument terræ, & genitalia semina poscunt.
 Tum pater omnipotens fecundus imbribus æther
 Coniungit in gremium lata descendit, & omnes
 Magnus alit, magno commistus corpore, factus.
 Aura tum resonant auibz virgulta canoris :
Et Venerem certis repetunt armenta diebus.
 Parturit almus ager : Zephyriq; tepentibus auris
 Laxant arua sinus : superat tener omnibus humor :
 Inq; nouos Soles audent se germina turd
 Credere : nec metuit surgentes pampinus Austros,
 Aut actum cælo magnis Aquilonibus imbrem :
 Sed trudit gemmas, & frondes explicat omnes.
 Non alios prima crescentis origine mundi
 Illuxisse dies, aliumq; habuisse tenorem
 Crediderim : ver illud erat, ver magnus agebat
 Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri :
 Cum primum lucem pecudes hausere, virumq;
 Ferrea progenies duris caput extulit aruis :
 Immissaq; fera syluis, & sidera cælo.
 Nec res hunc teneræ possent perferre laborem,

Si non

Si non tanta quies iret frigusq; caloremq;
 Inter, & exciperet cœli indulgentia terras.
 Quod superest, quacūq; premit virgula per agros,
 Sparge simo pingui, & multa memor occule terra:
 Aut lapidē bibulam, aut squallentes infode conchas.
 Inter enim labentur aquæ, tenuiq; subibit
 Halitus, atq; animos tollent sata. tamq; reperti,
 Qui saxo super, atq; ingentis pondere testa
 Urgerent: hoc, effusus manimen ad imbres:
 Hoc, ubi hinc sita sunt findi Canis astiser arua.
 Seminibus positus, superest deducere terram
 Sapius ad capita, & duos tactare bidentes:
 Aut presso exercere solum sub vomero, & ipsa
 Electere luctantes inter vineta iuuenos:
 Tum leues calamos, & rase hastilia virgæ,
 Fraximeasq; aptare sudes, furcasq; bicornes:
 Viribus eniti quarum, & contemnere ventos
 Assuescant, summasq; sequi tabulata per vlnos.
 Ac, dum prima nouis adolescit frondibus ætas,
 Parcendum teneris: & dum se letus ad auras
 Palmes agit, laxis per purum immissus habentis,
 Ipsa acies falcis nondum tentanda, sed vncis
 Carpenda manibus frondes, interq; legenda.
 Inde ubi iam validis amplexu stirpibus vlnos
 Exierint, tunc stringe comas, tunc brachia tonde:
 (Ante reformidant ferrum) tunc deniq; dura
 Exerce imperia, & ramos compesce fluentes.
 Texenda sepes etiam, & pecus omne tenendum:
 Præcipue dum frons tenera, imprudensq; laborum:

F a Cui,

Cui, super indignas hyemes, solemq; potentem,
 Sylvestreis vri assidue capreaq; sequaces
 Illudunt : pascuntur oues, auida; iuuenta.
 Frigora nec tantum cana concreta pruina,
 Aut grauis incumbens scopulis arenibus aestas,
 Quantum illi nocuere greges, duriq; venenum
 Dentis, & admorso signata in stirpe cicatrix.
 Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris
 Caditur, & veteres ineunt proscenia ludi :
 Premiag; ingentes pagos, & compita circum
 Theseida posuere : atq; inter pocula leti
 Mollibus in pratis vnctos saliere per vires.
 Nec non Ausonij, Troia gens missa, coloni
 Versibus in comitis ludunt, risuq; soluto :
 Oraq; corticibus sumunt horrenda cauatis :
 Et te Bacche vocant per carmina lata, tibiq;
 Oscilla ex alta suspendunt mollia pinu.
 Hinc omnis largo pubescit vinea fœtu :
 Complentur vallesq; caua, saltusq; profundi,
 Et quocunq; Deus circum caput egit honestum.
 Ergo ritè suum Baccho dicemus honorem
 Carminibus patrijs, lancesq; & liba feremus :
 Et ductus cornu stabit sacer hircus ad aram :
 Pinguiag; in verubus torrebimus exta columnis.
 Est etiam ille labor curandis vitibus alter,
 Cui nunquã exhausti satis est.namq; omne quotannis
 Terq; quaterq; solum scindendum, glebaq; versis
 Aeternum frangenda bidentibus : omne leuandum
 Fronde nemus, redit agricolis labor actus in orbem,

Atq; in se sua per vestigia voluitur annus.
 Et iam olim, seras posuit cum vinea frondes,
 Frigidus & syluis Aquilo decussit honorem:
 Iam tum acer curas venientem extendit in annum
 Rusticus: & curuo Saturni dente relictam
 Persequitur vitem attondens, fingitq; putando.
 Primus humum fodito, primus deuecta cremato
 Sarmenta, & vallos primus sub recta referto:
 Postremus merito bis viribus ingruet umbra,
 Bis segetem densis obducunt sentibus herba:
 Durus vterq; labor. laudato ingentia rura,
 Exiguum coluto. nec non etiam aspera rusci
 Vimina per syluam, & ripis fluuiialis arundo
 Ceditur: incultiq; exercet cura salicti.
 Iam vineta vites, iam falcem arbuta reponunt:
 Iam canit extremos effatus vinitor antes:
 Sollicitanda tamen tellus, puluisq; mouendus:
 Et iam maturis metuendus Iuppiter vuus.
 Contra, non vlla est oleis cultura: neq; illa
 Procuruam expectant falcem, rastrosq; tenaces,
 Cum semel haeserunt aruis, aurasq; tulerunt.
 Ipsa satis tellus, cum dente recluditur vincto,
 Sufficit humorem, & grauidas cum vomere fruges.
 Hoc pinguem, & placitam paci nutritor oliuam.
 Poma quoq; ut primum truncos sensere valentes,
 Et vires habuere suas, ad sidera raptim
 Vi propria nituntur, opiq; haud indiga nostra.
 Nec minus interea sortu nemus omne grauescit,
 Sanguineiq; inculta rubent auaria baccis.

Tondentur cythisi tadas : tadas sylua alta ministrat,
 Pascunturq; ignes nocturni, & lumina fundunt.
 Et dubitant homines ferere, atq; impendere curā!
 Quid maiora sequar? salices, humilesq; genistæ,
 Aut illa pecori frondem, aut pastoribus umbram
 Sufficiunt, sepemq; satum, & pabula melli:
 Et iuuat vndantem buxo spectare Cytorum,
 Naricisq; picis lucos: iuuat arua videre
 Non rastris hominum, non vlli obnoxia cura.
 Ipsa Caucasæo steriles in vertice sylua,
 Quas animosi Euri assidue franguntq; feruntq;
 Dant alios alia fœtus: dant vile lignum
 Nauigij pinos: domibus cedrosq; cupressosq;
 Hinc radios triuere rotis, hinc tympana plaustris
 Agricola, & pandas ratibus posuere carinas.
 Vimibus salices fecunda, frondibus vlni.
 At myrtus validis hastilibus, & bona bello
 Cornus, Ithyreos taxi torquentur in arcus.
 Nec tilia leues, aut torno rasile buxum,
 Non formam accipiunt, ferroq; cauantur acuto:
 Nec non & torrentem vndam leuis imitat alnus
 Missa Pado: nec non & apes examina condunt
 Corticibusq; cauus, vitiosaq; ilicis alueo.
 Quid memorandum æquæ Baccheia dona tulerunt?
 Bacchus & ad culpam causas dedit: ille furentes
 Centauros letho domuit, Rhetumq; Pholumq;
 Et magno Hylæum Lapithis cratere minantem.
 O fortunatos nimium, sua si bona norint,
 Agricolas! quibus ipsa, procul discordibus armis,
Fundit

Fundit humo facilem victum iustissima tellus.
 Si non ingentem foribus domus alta superbis,
 Mane salutantum totis vomit adibus vnam,
 Nec varios inhiant pulchra refudine postes,
 Illusasq; auro vestes, Ephyreiaq; færa :
 Alba nec Assyrio fucatur lana veneno,
 Nec casta liquidi corrumpitur vsus oliui :
 At secunda quies, & nescia fallere vita,
 Diues opum variarum : at Latæ oscia fundis,
 Spelunca, viuig, lacus : at frigida Tempe,
 Mugirusq; boum, mollesq; sub arbore somni
 Non absunt : illis saltus, ac lustra ferarum,
 Et patiens operum, paruodq; assueta inuentus :
 Sacra deum, sanctiq; patres : extrema per illos
 Iusticia, excedens terris, vestigia secit.
 Me verò primum dulces ante omnia Musa,
 (Quarum sacra fero, ingenti percussus amore)
 Accipiant, cœliq; vias, & sidera monstrent :
 Defectus Solus varios, Lunaq; labores :
 Vnde tremor terris : qua vi maria alta tumescant
 Obicibus ruptis, rursusq; in seipsa residant :
 Quid tantum Oceano properent se tingere soles
 Hyberni, vel quæ tardis mora noctibus obstet.
 Sin, hæc ne possim natura accedere partem,
 Frigidus obstiterit circum præcordia sanguis :
 Rura mihi, & rigui placeant in vallibus amnes :
 Flumina amem, syluasq; inglorius. ô, vbi campi,
 Sperchiusq; & virginibus bacchata Lacenis
 Taygeta : ô, qui me gelidis in vallibus Hami

Sistat, & ingenti ramorum protegat umbra.
 Felix qui potuit rerum cognoscere causas:
 Atq; metas omnes, & inexorabile fatum
 Subiecit pedibus, strepitumq; Acherontis auari.
 Fortunatus & ille, deos qui nouit agrestes,
 Panaq; Syluanumq; senem, Nymphasq; sorores.
 Illum non populi fasces, non purpura regum
 Flexit, & insidos agitans discordia fratres:
 Aut coniurato descendens Dacus ab Istro:
 Non res Romana, perituraq; regna: neq; ille
 Aut doluit, miserans inopem, aut inuidit habenti.
 Quos rami fructus, quos ipsa volentia rura
 Sponte tulere sua, carpsit: nec ferrea iura,
 Insanumue forum, aut populi tabularia vidit.
 Sollicitant alij remis freta caca, ruuntq;
 In ferrum: penetrant aulas, & limina regum:
 Hic petit excidijs urbem, miserosq; penates,
 Ut gemma bibat, & Sarrano dormiat ostro.
 Condit opes alius, defossoq; incubat auro:
 Hic stupet attonitus rostris: hunc plausus hiantem
 Per cuneos (geminatur enim plebiq; patrumq;)
 Corripuit: gaudent perfusi sanguine fratrum:
 Exilioq; domos & dulcia limina mutant,
 Atq; alio patriam querunt sub sole iacentem.
 Agricola incuruo terram dimouit aratro:
 Hinc anni labor: hinc patriam, paruosq; nepotes
 Sustinet, hinc armenta bouum, meritosq; iuuenecos.
 Nec requies: quin aut pomis exuberet annus,
 Aut foetu pecorum, aut Cerealis mergite culmi,

Prouentus

Prouentuq, oneret sulcos, atq, horrea vincat.
 Venit hyems: teritur Sicyonia bacca trapetis:
 Glande sues lati redeunt: dant arbuta sylua:
 Et varios ponit fœtus autumnus, & altè
 Mitis in apricis coquitur vindemia saxis.
 Interea pendent dulces circum oscula nati:
 Casta pudicitiam seruat domus: vbera vacca
 Lactea demittunt: pinguesq, in gramine lato
 Inter se aduersis luctantur cornibus hœdi.
 Ipse dies agitat festos: sususq, per herbam,
 Ignis vbi in medio, & socij cratera coronant:
 Te libans Lenæ vocat: pecoruq, magistris
 Velocis iaculi certamina ponit in vlmò:
 Corporaq, agresti nudat prædura palastra.
 Hanc olim veteres vitam coluere Sabini:
 Hanc Remus, & frater: sic fortis Hetruria creuit:
 Scilicet & rerum facta est pulcerrima Roma,
 Septemq, vna sibi muro circundedit arces.
 Antè etiam sceptrum Dictæi regis, & antè
 Impia quàm castis gens est epulata iuuentis:
 Aureus hanc vitam in terris Saturnus agebat.
 Nec dum etiam audierant inflari classica, nec dum
 Impositos duris crepitare incudibus enses.
 Sed nos immensum spacijs consecimus æquor:
 Et iam tempus equum sumantia soluere colla.

FINIS LIB. II. GE-
 ORGICORVM.

F s

P. VIR-

P. VIRGILII MARO-
NIS GEORGICON

Liber tertius.

E quoq; magna Pales,
te memorande canemus
Pastor ab Amphrysos: vos
sylva, amnesq; Lycæi.

Cetera qua vacuas tenu-
issent carmina mentes,
Omnia iam vulgata, quis
aut Eurythæa duram,

Aut illudati nescit Bubridæ aras
Cui non dictus Hylæ puer, & Latonia Delos
Hippodameia, humeroq; Pelops insignis æburno
Acer equis? tentanda via est, qua me quoq; posim

Tollere humo, victorq; virum volitare per ora.
Primus ego in patriam neculi (modo vita super sit)

Aonia rediens deducam vertice Musæ,
Primus Idumæas referam tibi Mantua palmas.

Et viridi in campo templum de matre ponam,
Propter aquam, tardus ingens vbi flexibus errat

Mincius, & tenera prætexit arundine ripas.
In medio mihi Caesar erit, templumq; tenebit,

Illi victor ego, & Tyria conspectus in ostro,
Centum quadryugos agitato ad flumina currus.

Cuncta

Cuncta mihi, Alpheum linquens, lucosq; Molochi,
 Cursibus, & crudo decerner Græcia, castu.
 Ipse, ^{caput} caput ronse folijs ornatus oliua ^{prole} ^{virtu} ^{pontifici}
 Dona feram. iam nunc solennes ducere pompas
 Ad delubra iuuat, caesosq; videre iuuenços :
 Vel scena vt versis discedat frontibus, virq;
 Purpurea intexti tollant aulaa Britanni.
 In foribus pugnam ex auro, solidoq; Elephanto
 Gangaridim faciam, victorisq; arma Quirini :
 Atq; hic vndantem bello, magnumq; fluentem
 Nilum, ac nauali surgentes ære columnas.
 Addam vrbes Asia domitas, pulsumq; Niphatem,
 Fidentemq; fuga Partium, versisq; sagittis :
 Et duo rapta manu diuerso ex hoste trophæa,
 Bug; triumphatas utroq; ab littore gentes.
 Stabunt & Par; lapides, spirantia signa,
 Assaraci proles, demissaq; ab Ioue gentis ^{numm}
 Nomina, Trosq; parens, & Troia Cynthius auctor.
 Inuidia infelix furias, amnemq; seuerum
 Cocytii metuet, tortosq; Ixionis angues,
 Immanemq; rotam, & non exuperabile saxum.
 Interea Dryadum syluas, saltusq; sequamur
 Intactos, tua Mecænas haud mollia iussa.
 Te sine nil altum mens inchoat : en age segneis
 Rumpæ moras, vocat ingenti clamore Cithæron,
 Taygetiq; canes, domitrixq; Epidaurus equorum :
 Et vox assensu nemorum ingeminata remugit.
 Mox tamen ardenteis accingar dicere pugnas
 Cæsari, & nomen fama tot ferre per annos,

Tithoni

Tiboni prima quod abest ab origine Caesar.
 Seu quis Olympiaca miratus premia palme,
 Pascit equos, seu quis fortes ad aratra iuuenos :
 Corpora praeipue matrum legat. optima torua
 Forma bonis, cui turpe caput, cui plurima cernix,
 Et crurum tenuis a mento palearia pendent.

Tum longo nullus lateri modus : omnia magna :
 Pes etiam, & camuris hirta sub cornibus aures.
 Nec mihi displiceat macula insignis & albo :
 Aut iuga detrectans, interdumq; aspera cornu,
 Et faciem tauro propior : quaeq; ardua tota,
 Et gradiens ima verrit vestigia cauda.

Aetas Lucinam, iustosq; pati Hymenaeos
 Desinit ante decem, post quattuor incipit annos :
 Cetera nec foetura habilis, nec fortis aratri.

Interea, superat gregibus dum lata iuuentus,
 Solue mares : mitte in Venerem pecuaria primus,
 Atq; aliam ex alia generando suffice prolem.

Optima quaeq; dies miseris mortalibus aui
 Prima fugit : subeunt morbi, tristiq; senectus.
 Et labor, & dura rapit inclementia mortis.

Semper erunt, quarum mutari corpora malis.
 Semper enim refice : ac, ne post amissa requiras.

Ante veni, & sobolem armento sortire quotannis.
 Nec non & pecori est idem delectus equino.

Tu modo, quos in spem statues submittere gentis,
 Praecipuum iam inde a teneris impende laborem.

Continuo pecoris generosi pullus in aruis
 Alius ingreditur, & mollia crura reponit :

Primus

Autolycus

Εἰς

Primus & ire viam, & fluuios tentare minaces
 Audet, & ignoto sese committere ponto:
 Nec vanos horret strepitus (illi ardua ceruix,
 Argutumq; caput, breuis alius, obesaq; terga:
 Luxuriatq; torus animosum pectus, honesti
 Spadices, glauciq; : color deterrimus albus,
 Et giluo) tum, si qua sonum procul arma dedere,
 Stare loco nescit: micat auribus, & tremit artus.
 Collectumq; premens voluit sub naribus ignem.
 Densa tuba, & dextero iactata recumbit in armo.
 At duplex agitur per lumbos spina, cauatq;
 Tellurem, & solido grauius sonat vngula cornu.
 Talis Amyclei domitus Pollucis habenis
 Cyllarus, & quorum Graij meminere poetae,
 Martis equi bijuges, & magni currus Achillis.
 Talis & ipse iubam ceruice effudit equina,
 Coniugis aduentu pernix Saturnus, & altum
 Pelion hinnitu fugiens impleuit acuto. (annis
 Hunc quoq;, vbi aut morbo grauis, aut iam segnior
 Deficit, abde domo, nec turpi ignosce senectæ.
 Frigidus in Venerem senior, frustra q; laborem
 Ingratum trahit: & si quando ad praelia ventū est,
 Ut quondam in stipulis magnus sine viribus ignis,
 Incassum furit, ergo animos, auumq; notabis
 Præcipue: hinc alias artes, prolemq; parentum:
 Et quis cuiq; dolor victo, quæ gloria palma.
 Nonne vides? cum præcipiti certamine campum
 Corripuere, ruumq; effusi carcere currus:
 Cum spes arrectæ iuuenum, exultantiq; haurit

Corda

Corda pavor pulsans: illi instant verberare torto,
 Et prona dant lora: volat vi feruidus axis:
 Iamq; humiles, iamq; elati sublimis videntur
 Aëra per vacuum ferri, atq; assurgere in auras.
 Nec mora, nec requies, vi fulue nimbis arena
 Tollitur: humescunt spumæ flarūq; sequentum:
 Tantus amor laudum, tantæ est victoria cure.
 Primus Erichibonius currus, & quattuor ausus
 Iungere equos, rapidūq; rotis insistere victor.
 Frena Pelethronū Lapithe, gressūq; dedere
 Impositi dorso: atq; equitem docuere sub armis
 Insultare solo, & gressus glomerare superbas.
 Aequus viresq; labor: aequè iuuenemq; magistri
 Exquirunt, calidūq; animis & cursibus acrem:
 Quamvis sepe fuga versos ille egerit hostes,
 Et patriam Epœrum referat, forticūq; Mycenæ,
 Neptunūq; ipsa deducat origine gentem.
 His animaduersis, instant sub tempus: & omneis
 Impendunt curas densò distendere pingui,
 Quem legere ducem, & pecori dixere maritum:
 Pubentesq; secant verbas: fluuiosq; ministrant,
 Ferrag; , ne blando nequeant superesse labori.
 Inualidūq; patrum referant ieiunia nati.
 Ipsa autem macie tenuant armenta volentes:
 Atq; , vbi concubitus primos iam nota voluptas
 Sollicitat, frondesq; negant, & fontibus arcent:
 Sæpe etiam cursu quatunt, & sole fatigant,
 Cum grauitè tunsis gemit aræ frugibus, & cum
 Surgentem ad Zephyrum palæa iactantur in aëre.

Hoc faciunt, nimio ne luxu obtusior usus
 Sit genitali aruo, & sulcos obliuiscit inertes:
 Sed rapiat sitiens Venerem, interiusq; recondat.
 Rursus, cura patrum cadere, & succedere matrum
 Incipit, exactis grauida cum mensibus errant.
 Non illas grauib; quisquam iuga ducere plaustris,
 Non saltu superare viam sit passus, & acri
 Carpere prata fuga, fluuiosq; innare rapaces.
 Saltibus in vacuis pascant, & plena secundum
 Flumina: muscus vbi, & viridissima gramine ripa,
 Speluncaq; tegant, & saxea procubet umbra.
 Est lucos Silari circa, ilicibusq; virentem
 Plurimus Alburnum volitans, cui nomen Asilo
 Romanum est: Oestron Graij vertere vocantes.
 Asper, acerba sonans, quo tota exterrita syluis
 Diffugiunt armenta: furit mugitibus aether
 Concussus, syluag; & sicci ripa Tanagri.
 Hoc quondam monstro horribiles exercuit iras
 Inachia Iuno, pestem meditata iuuenta.
 Hunc quoq; (nam medijs feruoribus acrior instat)
 Arcebis grauido pecori, armenta; pascas
 Sole recens orto, aut noctem ducentibus astris.
 Post partum, cura in vitulos traducitur omnis,
 Continuoq; notas, & nomina gentis inurunt:
 Et quos aut pecori malint submittere habendo,
 Aut aris seruare sacris, aut scindere terram,
 Et campum horrentem fractis inuertere glebis.
 Cetera pascuntur virides armenta per herbas.
 Tu, quos ad studium, atq; usum formabis agrestem,

Iam vitulos hortare, viamq; insiste domandi:
 Dum faciles animi iuuenum, dum mobilis aetas.
 Ac primum laxos tenui de vimine circlos
 Ceruici subnecte: dehinc, vbi libera colla
 Seruitio assuerint, ipsis de torquibus aptos
 Iunge pares, & ioge gradum conferre iuuenos.
 Atq; illis iam sepe rota ducantur inanes
 Per terram, & summo vestigia puluere signent.
 Post valido nitens sub pondere faginus axis
 Instrepat, & iunctos temo trahat ereus orbes.
 Interea pubi indomita, non gramina tantum,
 Nec vefcas salicum frondes, vluamq; palustrem,
 Sed frumenta manu carpes sata: nec tibi scita,
 More patrum, niuea implebunt mulctralia vacca,
 Sed tota in dulces consument vbera natos.
 Sin ad bella magis studium, turmasq; feroces,
 Aut Alphaæ rotis pralabi flumina Pise,
 Et Iouis in luco currus agitare volanteis:
 Primus equi labor est, animos atq; arma videre
 Bellantum, lituosq; pati, tractuq; gementem
 Ferre rotam, & stabulo frenos audire sonanteis.
 Tum magis atq; magis blandis gaudere magistrâ
 Laudibus, & plausa sonitum ceruicis amare.
 Atq; hæc iam primo depulsus ab vbere matris
 Audiat, inq; vicem det mollibus ora capistris
 Inualidus, etiamq; tremens, etiam inscius aui.
 At, tribus exactis vbi quarta accesserit aetas,
 Carpere mox gyrum incipiat, gradibusq; sonare
 Compositis, sinuetq; alterna volumina crurum.

C

Sitq;

Sitq; laboranti similis. tum cursibus auris
 Prouocet: ac per aperta volans, ceu liber habenti,
 Aequora, vix summa vestigia ponat arena.
 Qualis Hyperboreis Aquilo cum densus ab oris
 Incubuit, Scythiaeq; hyemes, atq; arida differt
 Nubila: tum segetes alta, campiq; natantes
 Lenibus horrescunt flabris, summaeq; sonorem
 Dant sylua, longiq; vrgent ad littora fluctus.
 Ille volat, simul arua fuga, simul aquora verrens.
 Hinc vel ad Elei metas, & maxima campi
 Sudabit spacia, & spumas ager ore cruentas:
 Belgica vel molli melius feret effeda collo.
 Tum demum crassa magnum farragine corpus
 Crescere iam domitis finito. namq; ante domandum
 Ingentes tollent animos, prensiq; negabunt
 Verbera lenta pati, & duris parere lupatis.
 Sed non vlla magis vires industria firmat,
 Quam Venerem, & caci stimulos auertere amoris:
 Siue bouum, siue est cui gratior vsus equorum.
 Atq; ideo tauros procul, atq; in sola relegant
 Pascua, post montē oppositū, & trans flumina lata:
 Aut intus clausos satura ad praesepia seruant.
 Carpit enim vires paulatim, vritq; videndo
 Fœmina: nec nemorū patitur meminisse, nec herba.
 Dulcibus illa quidem illecebris, & saepe superbos
 Cornibus inter se subigit decernere amantes.
 Pascitur in magna sylua formosa iuuenta:
 Illi altercantes multa vi praelia miscent
 Vulneribus crebris: lauit ater corpora sanguis:

Versaq;

Versaq; in obnixos vrgentur cornua, vasto
 Cum gemitu : reboant sylvaq;, & magnus Olympus,
 Nec mos bellantes vna stabulare : sed alter
 Victus abit, longe q;, ignotus exulat, oris,
 Multa gemens ignominiam, plagasq;, superbi
 Victoris, tum quos amisit inultus amores :
 Et stabula aspectans regnis excessit auitis.
 Ergo omni cura vires exercet, & inter
 Dura iacet pernox instrato saxa cubili :
 Frondibus hirsutis, & carice pastus acuta.
 Et tentat sese, atq;, irasci in cornua discit
 Arboris obnixus trunco, ventosq;, lacepsit
 Ictibus, & sparsa ad pugnam proludit arena.
 Post, vbi collectum robur, viresq;, recepta,
 Signa mouet, praecepsq;, oblitum fertur in hostem.
 Fluctus vt in medio cepit cum albescere ponto,
 Longius, ex altoq;, sinum trahit : viq;, volutus
 Ad terras, immane sonat per saxa, nec ipso
 Monte minor procumbit : at ima exæstuat vnda
 Vorticibus, nigramq;, altè subiectat arenam.
 Omne adeo genus in terris hominumq;, ferarumq;,
 Et genus aquoreum, pecudes, pictaq;, volucres,
 In furias, ignemq;, ruunt : amor omnibus idem.
 Tempore non alio catulorum oblita leana
 Scutor errauit campus : nec funera vulgo
 Tam multa informes vrsi, stragemq;, dedere.
 Per sylvas tum saeuus aper, tum pessima tigris :
 Heu malè tum Libya solis erratur in agris.
 Nonne vides, vt tota tremor pertentus equorum

Corpora, si tantum notas odor attulit auras?
 At neque eos iam frena virum, nec verbera saxa,
 Non scopuli, rupeſq; caue, atq; obiecta retardant
 Flumina, correptos vnda torquentia montes.
 Ipse ruit, dentesq; Sabellus exacuit ſus,
 Et pede proſubigit terram, ſcricat arbore coſtas,
 Atq; hinc atq; illinc humeros ad vulnera durat.
 Quid iuuenis, magnum cui verſat in oſibus ignem
 Durus amor? nempe abruptis turbata procellis
 Caca nocte natat ſerus freta: quem ſuper ingens
 Porta tonat cæli, & ſcopulis illuſa reclamant
 Aequora: nec miſeri poſſunt reuocare parentes.
 Nec moritura ſuper crudeli funere virgo.
 Quid lynces Bacchi variæ, & genus acre luporum,
 Atq; canes? quid? qua imbelles dant pralia cerui?
 Scilicet ante omnes furor eſt inſignis equarum,
 Et mentem Venus ipſa dedit, quo tempore Glauci
 Potriades malis membra abſumſere quadrigæ.
 Illas ducit amor trans Gargara, transq; ſonantem
 Aſcanium: ſuperant montes, & flumina tranant:
 Continuoq; audis vbi ſubdita flamma medullis,
 (Vere magis: quia vere calor redit oſibus) illæ
 Ore omnes verſæ in Zephyrum, ſtant rupibus aliis,
 Exceptantq; leues auras: & ſæpe ſine vllis
 Coniugijs, vento grauida (mirabile dictu)
 Saxa per, & ſcopulos, & depreſſas conualles
 Diffugiunt, non Eure tuos, neq; ſolis ad ortus:
 In Boream, Caurumq; aut vnde nigerrimus Auſter
 Naſcitur, & pluuio contriſtat frigore cælum.

Hinc

Hinc demū (Hippomanes vero quod nomine dicunt
 Pastores) lentum distillat ab inguine virus :
 Hippomanes, quod saepe mala legere nouerca,
 Miscueruntq; herbas, & non innoxia verba.
 Sed fugit interea, fugit irreparabile tempus,
 Singula dum capti circumuectamur amore.
 Hoc satis armentis : superat pars altera cura,
 Lanigeros agitare greges, hirtasq; capellas.
 Hic labor, hinc laudem sortes sperate coloni.
 Nec sum animi dubius, verbum ea vincere, magnum
 Quam sit, & angustus hunc addere rebus honorem :
 Sed me Parnassi deserta per ardua dulcis
 Raptat amor : iuuat ire iugis, quā nulla priorum
 Castalian molli deuertitur orbita cliuo.
 Nunc veneranda Pales, magno nunc ore sonandum.
 Incipiens, stabulis edico in mollibus herbam
 Carpere oves, dum mox frondosa reducitur aestas :
 Et multa duram stipula, filicumq; manipulis
 Sternere subter humum : glacies ne frigida ladat
 Molle pecus, scabiemq; serat, turpeiq; podagras.
 Posthinc digressus, iubeo frondeuta capris
 Arbuta sufficere, & fluuios praeberere recentes :
 Et stabula à ventis hyberno opponere soli
 Ad medium conuersa diem, cum frigidus olim
 Iam cadit, extremosq; irrorat Aquarius anno.
 Hac quoq; non cura nobis leniore tuenda :
 Nec minor vsus erit : quamuis Milesia magno
 Vellera mutantur, Tyrios incocta rubores.
 Densior hinc soboles, hinc largi copia lactis.

Quò magis exhausto spumauerit vberè mulctra,
Lata magis pressu manabunt flumina mamma.
Nec minus interea barbas, incanaq; menta
Cinyphij rudent hirci, setasq; comantes,
Vsum in castrorum, & miseris velamina nautis.
Pascuntur verò sylvas, & summa Lycæi,
Horrenteusq; rubos, & amantes ardua dumos.
Atq; ipsæ memores redeunt in tecta, suosq;
Ducunt, & grauido superant vix vberè lumen.
Ergo omni studio glaciem, ventosq; niualeis,
Quò minus est illi cura mortalis egestas,
Auertes: victumq; feres, & virgea latus
Pabula: nec tota claudes fœnilia bruma.
At verò Zephyris cum lata vocantibus æstas,
In saltus vtrumq; gregem, atq; in pascua mittes:
Luciferi primo cum sidere, frigida rura
Carpamus: dum manè nouum, dum gramina canet,
Et ros in tenera pecori gratissimus herba est.
Inde, vbi quarta sitim cœli collegerit hora,
Et cantu querula rumpent arbusta cicade:
Ad puteos, aut alta greges ad stagna iubeto
Currentem illignis potare canalibus vndam.
Æstibus aut medijs vmbrosam exquirere vallem:
Sicubi magna Iouis antiquo robore quercus
Ingentes tendat ramos: aut sicubi nigrum
Ilicibus crebris sacra nemus accubet vmbra.
Tum tenues dare rursus aquas, & pascere rursus
Solis ad occasum, cum frigidus aëra vesper
Temperat, & saltus reficit iam roscida luna,
Littoraq;

Littoraq; halcyonem resonant, & acanthida dumi.
 Quid tibi pastores Libya? quid pascua versu
 Persequar? & raris habitata mapalia tectis:
 Sepe diem, noctemq;, & totum ex ordine mensem,
 Pascitur, itq; pecus longa in deserta, sine vllis
 Hospitijs: tantum campi iacet. omnia secum
 Armentarius Afer agit, tectumq;, laremq;.
 Armaq;, Amyclæūq; canem, Cressamq; pharetram.
 Non secus ac patrjs acer Romanus in armis
 Iniusto sub fasce viam cum carpit, & hosti
 Ante expectatum positus stat in agmine castris.
 At non, quā Scythia gentes, Maoticaq; vnda,
 Turbidus & torquens flauentes Ister arenas:
 Quaq; redit medium Rhodope porrecta sub axem.
 Illic clausa tenent stabulis armenta, neq; vlla
 Aut herba campo apparent, aut arbore frondes:
 Sed iacet aggeribus niueis informis, & alto
 Terra gelu late, septemq; assurgit in vlnas.
 Semper hyems, semper spirantes frigora Cauri.
 Tum sol pallentes haud vnquam discutit umbras:
 Nec, cum inuectus equis altū petit athera: nec, cum
 Precipitem Oceani rubro lauit æquore currus.
 Concreescunt subita currenti in flumine crusta:
 Vndaq; iam tergo ferratos sustinet orbes,
 Puppibus illa prius patulis, nunc hospita plaustris:
 Aeraq; disiliunt vulgò, vestesq; rigescunt
 Induta: caduntq; securibus humida vna:
 Et tota solidam in glaciem vertère lacuna:
 Stiriaq; impexis induruit horrida barbis.

G †

Inter

Interea toto non secius aëre ningit.
 Intereunt pecudes : stant circumfusa pruinis
 Corpora magna boum : consertoq; agmine cerui
 Torpent mole noua, & summis vix cornibus extāt.
 Hos non immixtis canibus, non castibus vllis,
 Puniceæue agitant pauidos formidine pennæ :
 Sed frustra oppositum trudentes pectore montem,
 Cominus obtruncant ferro : grauiusq; rudenteu
 Cædunt, & magno leti clamore reportant.
 Ipsi in desossu specubus, secura sub alta
 Ocia agunt terra : congestaq; robora, totas
 Aduoluere focis vlnos, igniq; dedere.
 Hic noctem ludo ducunt, & pocula leti
 Fermento, atq; acidis imitantur vitea sorbis.
 Talis Hyperboreo septem subiecta trioni
 Gens effrena virum Riphæo tunditur Euro,
 Et pecudum fuluis velantur corpora setis.
 Si tibi lanicium cura, primum aspera sylua,
 Lappæq; tribulq; absint : fuge pabula lata :
 Continuog; greges villis lege mollibus albos.
 Illum autem, (quamuis aries sit candidus ipse)
 Nigra subest vdo tantum cui lingua palato,
 Reijce, ne maculis infuscet vellera pullis
 Nascentum : plenoq; alium circumspecte campo.
 Munere sic niueo lana (si credere dignum est)
 Pan Deus Arcadiæ captam te luna fefellit,
 In nemora alta vocans : nec tu aspernata vocantem.
 At cui lactis amor, cytisum, lotosq; frequenteis
 Ipse manu, salsaq; ferat præsepibus herbas.

Hinc

Nunc et amat fluuios magis, et magis vbera tendit:
 Et salis occultum referant in lacte saporem.
 Multi iam excretos prohibent à matribus hædos,
 Primaq; ferratis præfigunt ora capistris.
 Quod surgente die mulsere, horisq; diurnis,
 Nocte premunt: quod iam tenebris & sole cadente,
 Sub lucem exportant calathis (adit oppida pastor)
 Aut parco sale contingunt, hyemiq; reponunt.
 Nec tibi cura canum fuerit postrema: sed vnà
 Veloces Sparta catulos, acremq; Molossum
 Pasce sero pingui: nunquam custodibus illis
 Nocturnum stabulis furem, incurfusq; luporum,
 Aut impacatos à tergo horrebis Iberos.
 Sæpe etiam cursu timidos agitabis onagros:
 Et canibus leporem, canibus venabere damas.
 Sæpe volutabris pulsos syluestribus apros
 Latratu turbabis agens: montesq; per altos
 Ingentem clamore premes ad retia ceruum.
 Disce & odoratam stabulis accendere cedrum,
 Galbanoq; agitare graues nidore Chelydros.
 Sæpe sub immotis præsepibus, aut mala tactu
 Vipera delituit, cælumq; exterrita fugit:
 Aut tecto assuetus coluber succedere, & umbra,
 Pestis acerba bouum, pecoriq; aspergere virus,
 Fouit humum: cape saxa manu, cape robora pastor:
 Tollentemq; minas, & sibila colla tumentem
 Deice: iamq; fuga timidum caput abdidit altè,
 Cum mediij nexus, extremaq; agmina cauda
 Soluuntur, tardosq; trahit sinus vltimos orbes.

Est etiam ille malus Calabri in salibus anguis,
 Squamea conuoluens sublato pectore terga,
 Atq; notis longam maculosus grandibus aluum:
 Qui, dum amnes vlli rumpuntur fontibus, & dum
 Vere madent vdo terra, ac pluuiaribus Austris,
 Stagna colit: ripuq; habitans, hic piscibus atram
 Improbus ingluuiem, raniq; loquacibus explet.
 Postquam exhausta palus, terraq; ardore debiscunt,
 Exilit in siccum: & flammantia lumina torquens
 Secuit agris, asperq; siti, atq; exterritus astu.
 Ne mihi tum molles sub diuo carpere somnos,
 Neu dorso nemoris libeat iacuisse per herbas:
 Cum postis nouus exuijs, nitidusq; iuuenta
 Voluitur, aut catulos tectis, aut oia relinquent,
 Ardens ad solem, & linguis micat ore trifidus.
 Morborum quoq; te caussas, & signa docebo.
 Turpis oues tentat scabies, vbi frigidus imber
 Altius ad vinum perfedit, & horrida cano
 Bruma gela: vel cum tonsis illotus adhaest
 Sudor, & hirsuti secuerunt corpora vepres.
 Dulcibus iccirco fluuijs pecus omne magistri
 Perfundunt: vdisq; aries in gurgite villis
 Mersatur, missusq; secundo defluit anni.
 Aut consum tristi contingunt corpus amurca,
 Et spumas miscent argenti, viuaq; sulphura,
 Idaasq; pices, & pingues vngue ceras,
 Scyllamq;, helleborosq; graues, nigrumq; bitumen.
 Non tamen vlla magis praesens fortuna laborum est,
 Quam si quis ferro potuit rescindere summum

Vlce-

Ulcus os. alitur vicium, viuuntq; tegendo.
 Dum medicas adhibere manus ad vulnera pastor
 Abnegat, & meliora Deos sedet omnia poscens.
 Quin etiam ima dolor balantum lapsus ad ossa
 Cum furit, atq; artus depascitur arida febris:
 Profuit incensos aestus auertere, & inter
 Ima ferire pedis salientem sanguine venam:
 Bisalta quo more solent, acerq; Gelonus,
 Cum fugit in Rhodopen, atq; in deserta Getarum.
 Et lac concretum cum sanguine potat equino.
 Quam procul aut molli succedere sepius umbra
 Videris, aut summas carpentem ignauius herbas,
 Extremamq; sequi, aut medio procumbere campo
 Pascentem, & seræ solam decedere nocti:
 Continuo ferro culpam compesce, prius quam
 Dira per incautum serpent contagia vulgus.
 Non tam creber, agens hyemem, ruit aequore turbo.
 Quam multa pecudum pestes. nec singula morbi
 Corpora corripunt: sed tota aestiua repente,
 Spemq; gregemq; simul, cunctaq; ab origine gentē.
 Tum sciat, aërias Alpes, & Norica si quis
 Castella in tumultis, & Iapidis arua Timaui
 Nunc quoq; post tanto videat, desertaq; regna
 Pastorum, & longè saltus, lateq; vacantes.
 Hic quondam morbo cæli miserranda coorta est
 Tempestas, totoq; autumnu incanduit aestu:
 Et genus omne neci pecudum dedit, omne ferarum:
 Corruptiq; lacus, infecit pabula tabo.
 Nec via mortis erat simplex: sed vbi ignea venis

Omni-

Omnibus acta sitis, miseros adduxerat artus,
Rursus abundabat fluidus liquor, omniaq; in se
Ossa minutatim morbo collapsa traherat.
Sepe in honore deum medio stans hostia ad aram,
Linea dum niuea circumdatur insula vitta,
Inter cunctantis cecidit moribunda ministros.
Aut si quam ferro mactauerat ante sacerdos :
Inde neq; impositis ardent altaria fibris,
Nec responsa potest consultus reddere vates.
Ac vix suppositi tinguntur sanguine cultri :
Summaq; ieiuna fame infuscatur arena.
Hinc latus vituli vulgo moriuntur in herbis,
Et dulces animas plena ad praescipia reddunt.
Hinc canibus blandis rabies venit, & quatit egros
Tussis anhelae sues, ac faucibus angit obes.
Labitur infelix studiorum, atq; immemor herba
Victor equus : fontesq; auertitur, & pede terram
Crebra ferit : demissa aures, incertus ibidem
Sudor, & ille quidem moriturus frigidus : aet
Pellis, & ad tactum tractanti dura resistit.
Hac ante exitium primis dant signa diebus.
Sin in processu cepit crudefcere morbus :
Tum vero ardentes oculi : atq; attractus ab alto
Spiritus, interdum gemitu grauis : ima, longo
Ilia singultu tendunt : it naribus ater
Sanguis, & obsessas fauces premit aspera lingua.
Profuit inserto latuces infundere cornu
Lenaeos : ea visa salus morientibus vna.
Mox erat hoc ipsum exitio : furysq; resecti

Arde-

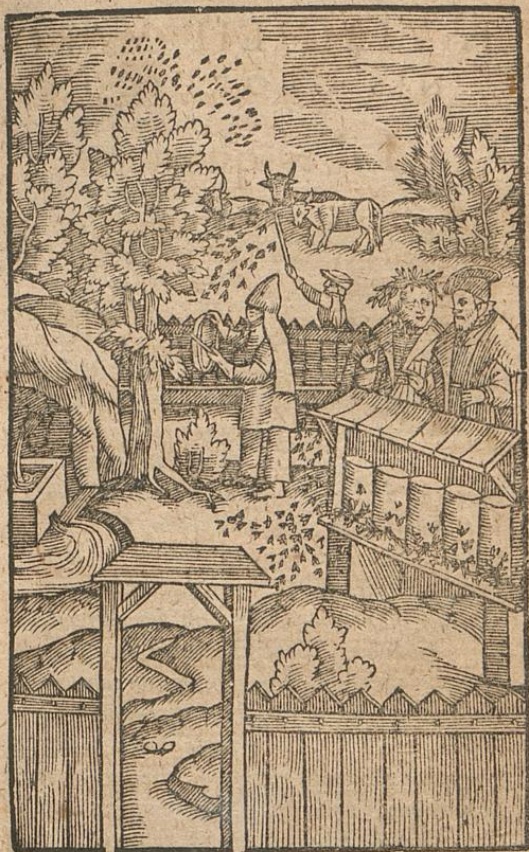
Ardebant : ipsiq³ suos, iam morte sub agra
(Dij meliora pijs, erroremq³ hostibus illum)
Discissos, nudus laniabant dentibus artus.
Ecce autem duro fumans sub vomere taurus
Concidit, & mistum spumis vomit ore cruorem,
Extremosq³ ciet gemitus. it tristis arator,
Mœrentem abiungens fraterna morte iuuentum,
Atq³ opere in medio defixa relinquit aratra.
Non umbræ altorū memorum, non gramina possunt
Grata mouere animum : non qui per saxa volutus
Purior electro campum petit annis. at ima
Soluuntur latera, atq³ oculos stupor vrget inerteis,
Ad terramq³ fluit deuexo pondere ceruix.
Quid labor, aut benefacta iuuat? qd vomere terras
Inuertisse graues? ai qui non Mæsica Bacchi
Munera, non illis epule nocuere repostæ.
Frondebis, & victu pascuntur simplicis herbae :
Pocula sunt fontes liquidi, atq³ exercita cursu
Flumina : nec somnos abruptit cura salubres.
Tempore non alio dicunt regionibus illis
Quasitas ad sacra boues Iunonis, & vris
Imparibus ductos alta ad donaria currus.
Ergo agrè rastris terram rimantur, & ipsis
Vnguibus infodiunt fruges : montesq³ per altos
Contenta ceruice trahunt stridentia plaustra.
Non lupus insidias explorat ouilia circum,
Nec gregibus nocturnus obambulat : acrior illum
Cura domat. timidi damæ, ceruiq³ fugaces,
Nunc interq³ canes, & circum recta vagantur.

Iam

Iam maris immensi prolem, & genus omne natant
 Littore in extremo, ceu naufragi corpora, fluctus
 Proluit: insolite fugiunt in flumina Phocæ.
 Interit & caruis frustra defensa latebris
 Vipera, & attoniti squamis astantibus hydri.
 Ipsis est aër auibus non equus, & ille
 Præcipites alta vitam sub nube relinquunt.
 Præterea, nec iam mutari pabula refert:
 Quæsitæq; nocent artes: cessere magistri,
 Phillyrides Chiron, Amythaoniusq; Melampus.
 Scunt & in lucem Stygijs emissa tenebris
 Pallida Tisiphone: morbos agit antè, merumq;
 Inq; dies audum surgens caput altius effert.
 Balatu pecorum, & crebris mugitibus amnes,
 Arenesq; sonant ripæ, collesq; supini.
 Iamq; cateruatim dat stragem, atq; aggerat ipsis
 In stabulis turpi dilapsa cadavera tabo:
 Donec humo tegere, ac foueas abscondere discunt.
 Nam neq; erat corijs vsus: nec viscera quisquam
 Aut vndis abolere potest, aut vincere flamma.
 Nec tondere quidem morbo illuicq; peresa
 Vellera, nec telas possunt attingere putres.
 Verùm etiam inuisos si quis tentaret amictus,
 Ardentes pabula, atq; immundus olentia sudor
 Membra sequebatur: nec longo deinde moranti
 Tempore, contactos artus sacer ignis edebat.

FINIS LIBRI TERTII
 GEORGICORVM.

P. VIR-

P. VIRGILII MARO.
NIS GEORGICON

Liber quartus.

Rotinus aëry mellis cele-
stia dona

Exequar : hanc etiam Me-
cenas aspice partem.

Admiranda tibi lenium spe-
ctacula rerum,

Magnanimosq; duces, toti-
usq; ordine gentis

Mores & studia, & populos, & praelia dicam.
In tenui labor, at tenuis non gloria : si quem
Numina leua sinunt, auditq; vocatus Apollo.
Principio, sedes apibus, statioq; petenda :
Quò neq; sit ventis aditus (nam pabula venti
Ferre domum prohibent) neq; oues, bædiq; petulci
Floribus insultent : aut errans bucula campo
Decutiat rorem, & surgentes atterat herbas.
Absint & picti squallentia terga lacerti
Pinguibus à stabulis, meropesq; aliæq; volucres,
Et manibus Progne pectus signata cruentis.
Omnia nam late vastant, ipsasq; volantes
Ore ferunt, dulcem nidus immitibus escam.
At liquidi fontes, & stagna virentia musco

Synce:

hirundo

Assine

Asint, & tenuis fugiens per gramina riuus :
 Palmaq; vestibulum, aut ingens oleaster obumbret.
 Vt, cum prima noui ducent examina reges
 Vere suo, ludereq; fauis emissa iuuentus :
 Vicina inuaret decedere ripa calori,
 Obuiq; hospitij teneat frondentibus arbor.
 In medium, seu stabit iners, seu proluet humor,
 Transuersus salices, & grandia conijce saxa :
 Pontibus ut crebris possint consistere, & alas
 Pandere ad aestiuum solem : si forte moranteis
 Sparsit, aut praeceptis Neptuno immerserit Euris.
 Hac circum casta virides, & olentia late
 Serpylla, & grauitur spirantis copia thymbra
 Floreat, irriguumq; bibant violaria fontem.
 Ipsa autem, seu corticibus tibi suta cauatis,
 Seu lento fuerint aluearia vimine texta,
 Angustos habeant aditus : nam frigore mella
 Cogit hyems, eademq; calor liquefacta remittit.
 Vtraq; vis apibus pariter metuenda : neq; illa
 Nequicquam in tectis certatim tenuia cera
 Spiramenta linunt, fucosq; & floribus oras
 Explent, collectumq; hac ipsa ad munera gluten,
 Et visco & Phrygia seruant pice lentius Ida.
 Sape etiam effosus (si vera est fama) latebris,
 Sub terra fodere larem : penitusq; reperta
 Punicibusq; canis, exeseq; arboris antro.
 Tu tamen & leui rimosa cubilia limo
 Vnge, fouens circum, & raras super inijce frondes.
 Neu propius tectis taxum sine, neq; rubentes

Vre foco caneros, alta neu crede paludi :

*Aut vbi odor cœni grauis : aut vbi concaua pulsa
Saxa sonant, vocisq; offensa resultat imago.*

*Quod superest, vbi pulsam hyemem sol aureus egit
Sub terras, cœlumq; æstiva luce reclusit :*

*Ille continuò saltus sylvasq; peragant,
Purpureosq; metunt flores, & flumina libant
Summa leues. hinc nescio quâ dulcedine lata
Progeniem nidosq; fouent : hinc arte recentis
Excudent ceras, & mella tenacia fingunt.*

*Hinc, vbi iam emissum caueis ad sidera cœli
Nare per æstatem liquidam suspexeris agmen,
Obscuramq; trahi vento mirabere nubem,
Contemplator : aquas dulces, & frondea semper
Tecta petunt : huc tu iussos asperge sapes,
Tritæ Meliphylla, & Cerinthe ignobile gramen :
Tinnitusq; cie, & Matris quate cymbala circum)
Ipse confident medicatis sedibus, ipsa
Intima more suo sese in cunabula condent.
Sin autem ad pugnam exierint, (nam sæpe duobus
Regibus incesit magno discordia motu)
Continuoq; animos vulgi, & trepidantia bello
Corda licet longè præsciscere. namq; moranteis
Martius ille arx ranci canor increpat : & vox
Auditur, fractos sonitus imitata tubarum.
Tum trepida inter se coeunt, penniq; coruscant :
Spiculaq; exacuunt rostris, aptantq; lacertos :
Et circa regem, atq; ipsa ad prætoria densa
Miscentur, magniq; vocant clamoribus hostem.*

Ergo

Ergo, vbi ver nacta sudum, camposq; patentes,
 Erumpunt portis : concurritur : aethere in alto
 Fit sonitus : magnum mista glomerantur in orbem,
 Precipitesq; cadunt. non densior aëre grando,
 Nec de concussa tantum piuit sice glandis. *terminum*
 Ipsi per medias acies, insignibus alis,
Ingentes animos angusto in pectore versant,
 Vsq; adeo obnixi non cedere, dum grauis aut hos,
 Aut hos versa fuga victor dare terga coëgit.
 Hi motus animorum, atq; hæc certamina tanta
 Pulueris exigui iactu compressa quiescent.
 Verum vbi ductores acie reuocaueris ambos,
 Deterior qui visus, eum, ne prodigus obfit,
 Dede neci : melior vacua sine regnet in aula.
 Alter erit maculis auro squallentibus ardens :
 (Nam duo sunt genera) hic melior, insignis & ore,
 Et rutilus claris squamis : ille horridus alter
 Desidia, latamq; trahens inglorius aluum. *Quia in Brachia mea*
 Ut binæ regum facies, ita corpora gentis. *Terminum*
 Namq; alia turpes horrent, ceu puluere ab alto
 Cum venit, & terram sicco spuit ore viator
 Aridus : elucent alia, & fulgore coruscant,
 Ardentes auro, & paribus lita corpora guttis.
 Hæc potior soboles : hinc cæli tempore certo
 Dulcia mella premes : nec tantum dulcia, quantum
 Et liquida, & durum Bacchi domitura saporem.
 At cum incerta volant, cæloq; examina ludunt,
 Contemnuntq; fauos, & frigida tecta relinquunt :
 Instabiles animos ludo prohibebis inani.

Et, cum trista hyems etiam nunc frigora saxa
 Rumperet, & glacie cursus frenaret aquarum:
 Ille comam molli iam tum tondebat acanthi,
 Aestatem increpitans seram, Zephyrosq; morantes ^{Verum}
 Ergo apibus factis idem, atq; examine multo
 Prunus abundare, & ⁹ ~~spumantia~~ cogere praeis ^{longis}
 Mella fauis, illi tiliae, atq; vberissima pinus:
 Quotq; in flore nouo pomis si fertilis arbor ^{Indu}
 Induerat, totidem autumno matura tenebat.
 Ille etiam seras in versum distulit vltimos,
 Eduramq; pyrum, & spinos iam pruna ferentes,
 Iamq; ministrantem platanum potantibus umbram.
 Verum haec ipse equidem spacijs disclusus iniquis,
 Prater eo, atq; lijs post commemoranda relinquo.
 Nunc age, naturas apibus quas Iuppiter ipse
 Addidit, expediam: pro qua mercede canoros
 Curetum sonitus, ~~crepitantiaq;~~ ^{era} secute,
 Dictae celi regem pauere sub antro.
 Sola communes natos, consortia recta
Vrbis habent, magnusq; agitant sub legibus aenum:
 Et patriam sole, & certos nouere penates:
 Venturaq; hyemis memores, aestate laborem
 Experiuntur, & in medium quaesita reponunt.
 Namq; alie victu inuigilant, & fœdere pacto
 Exercentur agris: pars intra septa domorum,
 Narcissi lacrymam, & lentum de cortice gluten,
 Prima fauis ponunt fundamina: deinde tenaceis
 Suspendunt ceras: aliae spem gentis adultos
 Educunt fœtus: aliae purissima mella

Stripant, & liquido distendunt nectare cellas.
 Sunt, quibus ad portas cecidit custodia forti,
 Inq, vicem speculantur aquas, & nubila cœli :
 Aut onera accipiunt venientum : aut agmine facto
 Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.
 Feruet opus, redolentq, thymo fragrantia mella.
 Ac veluti lentis Cyclopes fulmina mæsis
 Cùm properant : alij taurinis solibus curas
 Accipiunt, redduntq, : alij stridentia tingunt
 Aera lacu : gemit impositis incudibus Aetna :
Illi inter sese magna vi brachia tollunt
 In numerum, versantq, tenaci forcipe ferrum :
 Non aliter (si parua licet componere magnis)
 Cecropias innatus apes amor urget habendi,
 Munere quamq, suo, grandævis oppida cura,
 Et munire fauos, & Dedala fingere tecta.
 At fessa multa referunt se nocte minores,
 Crura thymo plena, pascuntur & arbuta passim,
 Et glaucas salices, casiamq, crocumq, rubentem,
 Et pinguem tiliam, & ferrugineos hyacinthos.
Omnibus vna quies operum, labor omnibus vnus.
 Mane ruunt portis : nusquam mora : rursus easdem
 Vesper ubi è pastu tandem decedere campis
 Admonuit, tum tecta petunt, tum corpora curant.
 Fit sonitus, missantq, oras & limina circum.
Past, ubi iam thalamis se composuere, fletur
In noctem, fessaq, sopor suus occupat artus,
 Nec verò à stabulis pluvia impendente recedunt
 Longius, aut credunt cœlo, aduentantibus Euris

Sed

Sed circum tuta sub mœnibus vrbs aquantur :
 Excursusq; breues tentant : & saepe lapillos,
 Vt cymba instabiles fluctu iactante saburrâ,
 Tollunt : hic sese per mania nubila librant.
 Illum adeo placuisse apibus mirabere morem,
Quod nec concubitu indulgent, nec corpora segnes
In Venerem soluunt, aut fortis nixibus edunt.
 Verum ipse folijs natos, & suauibus herbis
 Ore legunt : ipsa regem, paruosq; Quirites
 Sufficiunt : aulasq; & cerea regna resigunt.
 Sæpe etiam durus errando in coribus alas
 Attribuere, vltroq; animam sub fasce dedere.
 Tantis amor florum, & generandi gloria mellis.
 Ergo ipsas quamuis angasti terminus cui
 Excipiat, (neq; enim plus septima ducitur ætas)
 At genus immortale manet : multosq; per annos
Stat fortuna domus, & qui numerantur auorum.
 Præterea regem non sic Aegyptus, & ingens ^{Ægyptus} ~~Ægyptus~~
 Lydia, nec populi Parthorum, aut Medus Hydaspes ^{Lydia} ~~Lydia~~
Observant, rege incolumi, mens omnibus vna est :
Amisso, rupere fidem : constructaq; mella
Diripuerunt ipsa, & crates soluere fauorum.
 Ille operum custos : illum admirantur : & omnes
Circumstant fremitu denso, stipantq; frequentes,
 Et sæpe attollunt humeris : & corpora bello
Obiectant, pulcrâq; petunt per vulnera mortem.
 His quidam signis, atq; hæc exempla secuti,
 Esse apibus partem diuinæ mentis, & haustus ^{hæc exempla} ~~hæc exempla~~
Ac hercos dixere. Deum namq; iræ per omnes

Terrasq, tractusq, maris, cœlumq, profundum :
 Hinc pecudes, armenta, viros, genus omne ferarū,
Qemq, sibi riuus nascentem arcessere vitas :
 Scilicet huc reddi deinde, ac resoluta referri
 Omnia : nec morti esse locum, sed viua volare
Sideris in numerum, atq, alto succedere cœlo.
 Si quando sedem angustam, seruataq, mella
 Thesaurus relines : prius haustu sparsus aquarum
 Ore foue, fumosq, manu pretende sequaces.
Bis grauidos cogunt foris, duo tempora mœsis :
 Taygete simul os terris ostendit honestum
 Pleias, & Oceani spretos pede reppulit amneis :
 Aut eadem sidus fugiens vbi Piscis aquosi,
 Tristior hybernas cœlo descendit in vndas.
 Illis ira modum supra est : læsæq, venenum
 Moribus inspirant, & spicula ceca relinquunt,
 Affixa in venis, animasq, in vulnere ponunt.
 Sin duram metues hyemem, parcesq, futuro,
Concussosq, animas, & res miserabere fractas :
 At suffire thymo, cerasq, recidere inaneis
 Quis dubitet ? nam sepe fauos ignotus adedit
 Stello, lucifugis congesta cubilia blattis :
Immunisq, sedens aliena ad pabula fucus,
 Aut asper crabro imparibus se immiscuit armis,
 Aut dirum tineæ genus, aut inuisa Mineræ
 In foribus laxos suspendit aranea casset.
 Quò magis exhaustæ fuerint, hoc acrius omnes
 Incumbent generis lapsi sarcire ruinas :
 Complabuntq, foros, & floribus horrea texent.

Si ve-

Si verò (quoniam casus apibus quoq; nostros
 Vita tulit) tristi languent corpora morbo :
 (Quod iam non dubijs poteris cognoscere signis :
 Continuo est agris alius color : horrida vultum
 Deformat macies : tum corpora luce carentum ^{Trigida}
 Exportant tectis, & tristia funera ducunt : ^{Frages}
 Aut illa pedibus connexa ad limina pendens,
 Aut intus clausis cunctantur in edibus omnes,
 Ignaueq; fame, & contracto frigore pigra.
 Tum sonus auditur granior, tractimq; susurrant :
 Frigidus ut quondam sylui immurmurat Austro. ^{Windens}
 Ut mare sollicitum stridet resluentibus undis : ^{Evaporant}
 Aestuat ut clausis rapidus fornacibus ignis.) ^{Int}
 Hic iam Galbaneos suadebo incendere odores,
 Mellaq; arundineis inferre canalibus, vltro
 Hortantem, & fessas ad pabula nota vocantem.
 Proderit & rursus galla admiscere saporem,
 Arenteusq; rosas, aut igni pingua multo
 Desruta, vel Psythia passos de vite racemos,
 Cecropiumq; thymum, & grave olentia centaurea.
 Est etiam flos in pratis, cui nomen Amello
 Fecere agricola, facilis querentibus herba.
 Namq; vno ingentem tollit de cespite sylvam :
 Aureus ipse, sed in folijs, quae plurima circum
 Funtur, viola subluet purpura nigra.
 Sape desum nexu ornata torquibus aere.
 Asper in ore sapor : tonsis in vallibus illum
 Pastores, & curua legunt prope flumina Mella.
 Huius odorato radices incoque Baccho,

Pabulaq; in foribus plenis appone canistris.
 Sed, si quem proles subito defecerit omnis,
 Nec, genus vnde noua stirps reuocetur, habebit,
 Tempus, & Arcadij memoranda inuenta magistri
 Pandere, quoq; modo casis iam saepe iuuentis
 Insincerus apes tulerit cruor. alius omnem
 Expediam, prima repetens ab origine, samam.
 Nam, quā Pellai gens fortunata Canopi^{fl.} ~~fl.~~
 Accolit effuso stagnantem flumine Nilum,
 Et circum pictis vehitur sua rura Phaselis:
 Quaq; pharetrata vicinia Persidis vrget,
 Et viridem Aegyptum nigra fecundat arena,
 Et diuersa ruens septem discurret in ora
 Vsq; coloratus annis deuexus ab Indis:
 Omnis in hac certam regio iacit arte salutam.
 Exiguus primum, atq; ipsos contractus ad vsus
 Eligitur locus: hunc angustiq; umbrice lecti,
 Parietibusq; premunt arctis: & quattuor addunt
 Quattuor a ventis obliqua luce fenestras.
 Tum vitulus bima curuans iam cornua fronte
 Queritur: huic gemina nares, & spiritus oris
 Multa reluctanti obstruitur: plaguq; perempto
 Tansa per integram soluantur viscera pellem.
 Sic positum in clauso inquant: & ramea costis
 Subiiciunt fragmenta, thymum, casiasq; recentes.
 Hoc geritur Zephyris primum impellentibus unda,
 Ante nouis rubeant quam prata coloribus, ante
 Garrula quam tignū nidum suspendat hirundo.
 Interea tenerū tepefactus in ossibus humor

Aestuas

Aestuat, & visenda modis animalia miris,
 Trunca pedum primo, mox & stridentia pennis *fringens*
 Miscentur, tenuemq; magis magis aëra carpunt *hinc*
 Donec, ut astutus effusus nubibus imber,
 Erupere: aut ut nervo pulsante sagitta,
 Prima leues ineunt si quando praelia Parthi.
 Quis Deus hanc, Musa, quis nobis extudit artem?
 Unde noua ingressus hominum experientia cepit?
 Pastor Aristaeus, fugiens Peneia tempe,
 Amisus (ut fama) apibus, morboq; fameq;
 Tristis ad extremi sacrum caput astitit annu,
 Multa querens, atq; hac affatus voce parentem:
 Mater Cyrene, mater, qua gurgitis huius
 Ima tenes: quid me praeclara stirpe deorum
 (Si modo, quae perhibes, pater est Thymbraus Apollo)
 Inuisum fati genuisti? aut quod tibi nostri
 Pulsus amor? quid me cælum sperare iubebas?
 En etiam hunc ipsum vitæ mortalis honorem,
 Quem mihi vix frugum & pecudum custodia solers
 Omnia tentanti extuderat, te matre, relinquo.
 Quin age, & ipsa manu felices erue sylvas:
 Fer stabulis inimicum ignem, atq; interfice menses:
 Vre sata, & validum in vites molire bipennem:
 Tanta mea si te ceperunt tedia laudis.
 At mater sonitum thalamo sub fluminis altæ
 Sensit, eam circum Milesia velleræ nymphæ *symon*
 Carpebant, hyali saturo fucata colore,
 Drymog; Xanthog;, Ligeag;, Phylloceg;
 Casarem effusa nudam per candida cella, *galathea*
 Nesao

Nesae, Spiog³, Thaliag³, Cymodoceg³,
 Cydippeg³, & flaua Lycoria (altera virgo,
 Altera tum primos Lucina experta labores)
 Allog³, & Beroë soror: Oceanitides ambae,
 Amba auro, pictis incinctæ pellibus ambae,
 Atq³ Ephyre, atq³ Opis, atq³ Asia Deiopea.
 Et tandem positis velox Arethusa sagittis.
 Inter quas curam Clymene narrabat inuicem
 Vulcani, Martisq³ dolos, & dulcia furti:
 Atq³ Chao densos diuūm numerabat amores.
 Carmine quō capta, dum fufis mollia pensa
 Deuoluunt: iterum maternas impulit ames
 Luctus Aristei: vitreisq³ sedilibus omnes
 Obstupuere: sed ante alias Arethusa sorores
 Prospiciens, summa flauum caput extulit vnda,
 Et procul: O gemitu non frustra exterrita tanto,
 Cyrene soror, ipse tibi, tua maxima cura,
 Tristis Aristæus, Penei genitoris ad vnam
 Stat lacrymans, & te crudelem nomine dicit.
 Huic perculsa noua mentem formidine mater,
 Duc age, duc ad nos: fas illi limina diuūm
 Tangere, ait. simul alta iubet discedere latè
 Flumina, quā iuuenis gressus inferret. at illum
 Curuata in montis faciem circumstetit vnda,
 Accepitq³ sinu vasto, misitq³ sub amnem.
 Iamq³ domum mirans genuricis, & humida regna,
 Speluncasq³ lacus clausos, lucosq³ sonantibus,
 Ibat, & ingenti motu stupefactus aquarum,
 Omnia sub magna labentia flumina terra

specta-

Spectabat, diuersa locis : Phasimq³, Lycumq³ :
 Et caput vnde altus primum se erumpit Enipeus :
 Vnde pater Tyberinus, & vnde Aniena fluens,
 Saxosumq³, sonans Hypanis, Mysusq³, Caycus,
 Et gemina auratus taurino cornua vultu

Eridanus : quo non alius per pinguis culta
 In mare purpureum violentior influit amnis.
 Postquam est in thalami pendentia pumice lecta
 Peruenit, & nati fletus cognouit inanes
 Cyrene : manibus liquidos dant ordine fontes
 Germana, tonsasq³, ferunt mantilia villa.

Pars epulis onerant mensas, & plena reponunt
 Pocula : Panchaei adolescunt ignibus arae.

Et mater : Cape Maoni carchesia Bacchi :

Oceano libemus, aut. simul ipsa precatur

Oceanumq³, patrem rerum, Nymphasq³, sorores,
 Centumque filias, centumque flumina seruant.

Ter liquido ardentem persudit noctare Vestem,

Ter flamma ad summum tecti subiecta reluxit.

Omne quo firmans animum, sic incipit ipsa :

Est in Carpathio Neptuni gurgite vates

Caeruleus Proteus, magnum qui piscibus equor,

Et iuncto bipedum corru metitur equorum.

Hic nunc Epithius portus, patriamq³, reuisit

Pallenen. hunc & Nymphae veneramur, & ipse

Grandaeus Nereus, nouit namq³, omnia vates,

Quae sint, quae fuerint, quae mox ventura trahantur.

Quippe ita Neptuno visum est, immania cuius

Armenta, & turpes pasci sub gurgite phocas.

Hic

Hic tibi nate prius vinculis capiendus, vt omnem
 Expediat morbi causam, euentusq; secundet.
 Nam sine vi non vlla dabit praecepta: neq; illum
 Orando flectes: vnu duram, & vincula capro
 Tende: doli circum hac demum franguntur inane.
 Ipsa ego te, ^{in medio} medios cum sol accenderit aestus,
 Cum situnt herba, et pecori iam gravior umbra est,
 In secreta senis ducam, quod sessus ab vndis
 Se recipit: facile vt summo aggrediare iacentem.
 Verum vbi correptum manibus, vinculaq; tenebris:
 Tum varie illudent species, atq; ora ferarum.
 Fiet enim subito sus horridus, atraq; igris,
 Squamosusq; draco, & fulua cervice leona:
 Aut acrem flammæ fontum dabit: atq; ita vinclo
 Excidet: aut in aquas tenues delapsus abibit.
 Sed quanto ille magis formas se vertit in omnes,
 Tanto nate magis contende tenacia vincula:
 Donec talis erit mutato corpore, qualem
 Videris, incepto tegeter cum lumina somno.
 Hæc ait, & liquidum ambrosia diffudit odorem,
 Quo totum nati corpus perduxit: at illi
 Dulcis compositis spirauit crinibus aura,
 Atq; habilis membris venit vigor. Est specus ingens
 Exesi latere in montis: quod plurima vento
 Cogitur, inq; sinus scindit sese vnda reductos,
 Deprensæ olim statio tutissima nauis.
 Intus se vasti Protæus regit obice saxi.
 Hic iuuenem in latebris auersum à lumine Nympha
 Collocat: ipsa procul nebulis obscura resistit.

Tam rapidus torrens siccantes Sirius Indos *populos falsola*
 Ardebat caelo, & medium sol igneus orbem *nos*
 Hauserat: arebant herbae, & caua flumina siccis
 Faucibus ad limum radij tepesacta coquebant:
 Cum Proteus consueta potens & fluctibus antra
 Ibat. eum rasti circum gens humida Ponti *in orbem du*
 Exultans, zorem late dispergit amarum.
 Scernunt se somno diuerse in litore Phoca.
 Ipse (velut stabuli custos in montibus olim,
 Vesper ubi è pastu vitulos ad recta reducit,
 Auditq; lupos accurrunt balatibus agni)
 Consedit scopulo medius, numerumq; recenset.
 Cuius Aristaeo quoniam est oblata facultas,
 Vix defessa senem passus componere membra,
 Cum clamore ruit magno, maniciq; iacentem
 Occupat. ille suae contra non immemor artis,
 Omnia transformat sese in miracula rerum,
 Ignemq; horribilemq; feram, flammamq; liquentem.
 Verum ubi nulla fugam reperit fallacia, victus
 In sese redit: atq; hominis tandem ore locutus:
 Nam quis te iuuenam confidentissime nostras
 Insit adire domos? quidne hinc petis? inquit. at ille,
 Scis Proteu, scis ipse: neq; est te fallere cuiquam:
 Sed tu desine velle. deum praecepta secuti
 Venimus huc, lapsis quasitum oracula rebus.
 Tantum effatus. Ad haec vates vi deniq; multa
 Ardentis oculos intorsit lumine glauco,
 Et grauitè frendens, sic fati ora resoluit:
 Non te nullius exercent numinis ira:

Magna

Magna lues commissa: tibi has miserabilis Orpheus
 Haudquaquā ob meritum pœnas (ni fata resistent)
 Suscitāt, & rapta grauior pro coniuge seuit.
 Illa quidem dum te sugeret per flumina praeceptis,
 Immanem ante pedes hydrium moritura puella
 Seruantem ripas, alta non vidit in herba.
 At chorus aequalis Dryadum clamore supremos
 Implerunt montes: serpunt Rhodopeia arces,
 Altaq; Pangaea, & Rhesi Maenoria tellus,
 Atq; Geta, atq; Hebrus, atq; Actias Orithyia.
 Ipse caua solans agrum testudine amorem,
 Te dulcis coniux, te solo in littore secum,
 Te veniente die, te decedente canebat.
 Tenarias etiam fauces, alta ostia Ditis,
 Et caligantem nigra formidine lucum
 Ingressus, maneq; adiit, regemq; tremendum,
 Insciaq; humana precibus mansuescere corda.
 At cantu commota Erebi de sedibus imis
 Vmbra ibant tenues, simulacraq; luce carentum:
 Quam multa in syluis auium se millia condant,
 Vesper vbi, aut hybernus agit de montibus imber:
 Matres, atq; viri, defunctaq; corpora vita
 Magnanimū heroum, pueri, innuptaq; puella,
 Impositiq; rogis iuuenes ante ora parentum.
 Quos circum limus niger, & deformis arundo
 Cocytii, tardaq; palus inamabilis vnda
 Alligat, & nouies Styx interfusa coërcet.
 Quin ipse stupuere domus, atq; intima Lethi
 Tartara, caeruleaq; implexa criminibus angues

Enne-

Eumenides : tenuitq; inhians tria Cerberus ora,
 Atq; Ixionei vento rota constitit orbis.
 Iamq; pedem referens, casus enaserat omnia,
 Redditaq; Eurydice superas veniebat ad auras,
 Ponē sequēs (nāq; hanc dederat Proserpina legem)
 Cū subita incautum dementia cepit amanteam,
 Ignoscenda quidem, scirent si ignoscere manes:
 Restitit, Eurydicēq; suam iam luce sub ipsa,
 Immemor, heu, victusq; animi, respexit. ibi omnia
 Effusus labor, atq; immitis rupta tyranni
 Fœdera; terq; fragor stagnis auditus auernis.
 Illa, Quis & me, inquit, miseram, et te perdidit Or-
 Quis tantus furor? en iterum crudelia retrō (pbeu
 Fata vocant, conditq; natantia lumina somnus.
 Iamq; vale: feror ingenti circumdata nocte,
 Inualidasq; tibi tendens, heu non tua, palmas.
 Dixit: & ex oculis subito, ceu fumus in auras
 Commissus tenues, fugit diuersa: neq; illum
 Prensantem nequicquam umbras, & multa volentē
 Dicere, præterea vidit: nec portitor Orci
 Amplius obiectam passus transire paludem.
 Quid faceret? quō se raptā būs coniuge ferret?
 Quo fletu manes, qua numina voce moueret?
 Illa quidem Stygia nabat iam frigida cymba.
 Septem illum toros perhibent ex ordine menses
 Rupe sub ætria, deserti ad Strymonis vndam
 Fleuisse, & gelidis hac euoluisse sub antris,
 Mulcentem tigres, & agentem carmine quercus.
 Qualis populea mærens philomela sub umbra

Amisos queritur fœtus, quos durus arator
 Obseruans nido implumes detraxit: at illa
 Flet noctem, ramoq; sedens miserabile carmen
 Integrat, & mox late loca questibus implet.
 Nulla Venus, nulliq; animum flexere Hymenci.
 Solus Hyperboreas glacies, Tanaimq; niualem,
 Aruaq; Ripheis nunquam viduata pruinis
 Lustrabat, raptam Eurydicen, atq; irrita Diis
 Dona querens. sprete Ciconū quo munere matris
 Inter sacra deū, nocturniq; Orgia Bacchi,
 Discerptum latus iuuenem sparsere per agros.
 Tum quoq; marmorea caput a ceruice reuulsum,
 Gurgite cum medio portans Oeagrius Hebrus
 Volueret: Eurydicen vox ipsa, & frigida lingua,
 Ah miseram Eurydicen, anima fugiente vocabat:
 Eurydicen toto referebant flumine ripæ.
 Hec Proteus: & se iactu dedit equor in altum:
 Quaq; dedit, spumantem undam sub vertice torstit:
 At non Cyrene (namq; vltro affata timentem)
 Nate, licet tristis animo deponere curas:
 Hec omnis morbi causa: hinc miserabile nympha,
 Cum quibus illa choros lucis agitabat in altis,
 Exitium miseris apibus. Tu munera supplex
 Tende, petens pacem, & faciles venerare Napæas:
 Namq; dabunt veniam vetus, irasq; remittent.
 Sed modus orandi qui sit, prius ordine dicam.
 Quattuor eximios præstanti corpore tauros,
 Qui tibi nunc viridis depascunt summa Lycei;
 Delige, & intacta totidem ceruice iuuenas:

indomita

Quattuor

Quattuor his aras alta ad delubra deorum
 Constitue, & sacrum iugulis demitte cruorem:
 Corporaq; ipsa bouum frondoso desere luco.
 Post, ubi nona suos aurora ostenderit ortus: *postero die*
 Inferias Orphei ^{seporifera} Lethæa papauera mites,
 Et nigram mactabis ouem, lucumq; reuises:
 Placatam Eurydicen vitula venerabere casa.
 Haud mora: continuo matris precepta facessit:
 Ad delubra venit, monstratas excitat aras:
 Quattuor eximios præstanti corpore tauros.
 Ducti, & intacta totidem cervice iuuenas.
 Post, ubi nona suos aurora induxerat ortus,
 Inferias Orphei mittit, lucumq; reuisit.
 Hic verò subitum, ac dictu mirabile monstrum
 Afficiunt: liquefacta bouum per viscera toto
 Studere apes vtero, & ruptis effluere costis:
 Immensaq; irabi nubes: cerniq; arbore summa
 Confluere, & lentis ruam demittere ramis.
 Hæc super aruorum cultu, pecorumq; canebam,
 Et super arboribus: Caesar dum magnus ad altum
 Fulminat Euphratem bello, victorq; volentis *Apollinis*
 Per populos dat iura, viamq; affectat Olympo: *in iugis*
 Illo Virgilium me tempore dulcis alebat *non blivis*
 Parthenope, studijs florentem ignobilis oei: *in iugis*
 Carmina qui lusi pastorum: audaxq; iuuenta,
 Tityre, te patula cecini sub tegmine fagi.

GEORGICORVM

FINIS.

I 2

P. VIR-

